

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében egy és fél iven jelenik meg. — Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai uton külön a Vasárnapi Ujságra félfévre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. — A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félfévre 10 ft., évnegyedre 5 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó.

Balogh Péter.

A hazai protestáns-világ közelebb lefolyt történetében alig volt férfi, ki annyira magára vonta volna a közfigyelmet, kinek neve oly népszerűvé vált volna, mint Balogh Péter. Sikerültnek találjuk azon hasonlatot, melyet e férfiú egyik közelebb megjelent életírában olvasánk s mely így szól:

„Mig hallgat a természet, s csendben áll az erdő, nem tudjuk megítélni, de eszünkbe sem jut, itélgetni, hogy a vén fák mily mélyen ereszhették gyökereiket az anyaföldbe; de ha megdördül az ég, zúgó szárnyra kelnek a viharok, s recsegve ropogva ingatják az erdőt s a fiatal tölgy vég-sudarával megcsókoltatják még a földet is: akkor látjuk, akkor bámuljuk a vihar rettentőségét, de egyszermind a vén fák erejét, melyeknek dereka mozdulatlan áll, s meg sem rendül a vihar morajára.“ *)

Eddigi életpályájának egyes adatai érdekelni fogják a távolabb körben élő nagy olvasóközönséget is s azokat a fentemlitett forrás után a következőben foghatjuk össze.

Balogh Péter, született 1792. február 12 én Szatmármegye Náb-rád nevű helységében, s gondos szülei nevelése alatt szülőföldjén kezdte meg alsóbb iskoláit. 1804-ben a debreczeni főiskolába vitetvén, a gymnasiumi pályát úgy futotta meg, hogy mindig a kitűnök sorában foglalt helyet. 1809-ben a felsőbb tudományok hallgatására bocsáttatván, azt oly kitűnő szorgalommal végezte be, hogy érdemei elismerésül 1815-ben a második grammatikai osztály köz-tanárává választott.

Két évi köztanítói pályája után 1818-ban a karczagi iskola-igazgatóságot vállalta el, mely hivatalában oly közkedvességet vívott ki, hogy a szokott két év lefolyása után — a mi azelőtt soha nem történt — harmadikra is megmarasztották.

1821-ben bucsut vett Karczagtól, hogy pályáját tovább fussa.

Bár egész tanulói pályáján a papi szent hivatalra készült; de a tiszai kerületben azon időben az egyháziak s világiak közt folyt keserű harc annyira elidegeníték a papi hivataltól, hogy politikai pályára határozta magát, s Pestre jött, hol is királyi táblai jegyző-nek esküdött fel.

Azonban az emberek sorsát intéző gondviselés úgy akarta, hogy e pályán sem találta magát otthonosnak, visszatért szive első választottjához, a papi hivatalhoz, s Pestről Bécsbe utazott, hogy onnan külső országi egyetemekre induljon, de az akkori szigorú

tilalom miatt e szándékáról le kellett mondania, s nyelvek tanulása, tapasztalás, s az akkoriban felállított bécsi protestáns theologiai intézet megismerése végett egy évet töltött Bécsben.

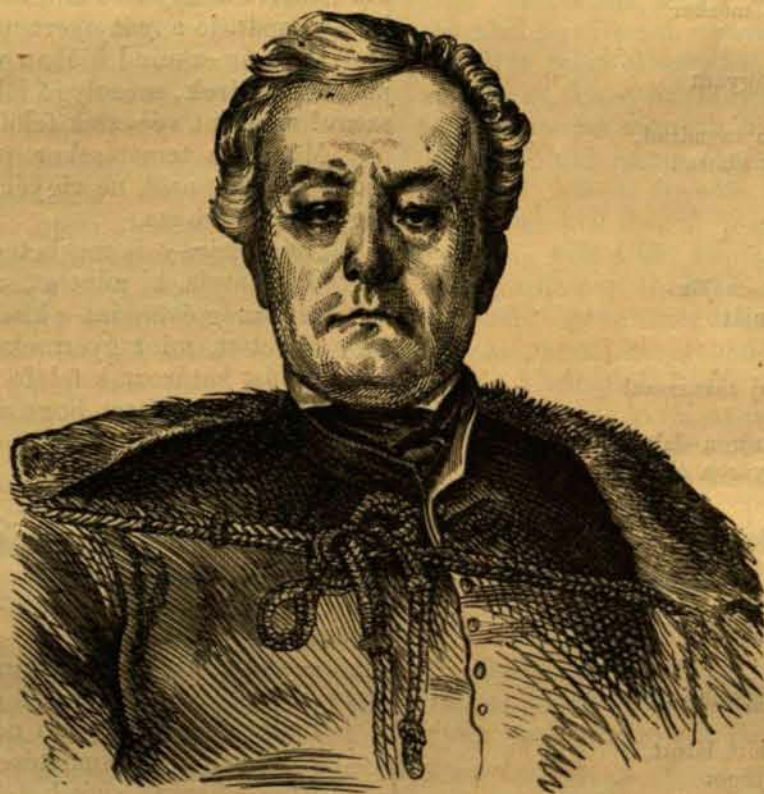
1822-ik év tavaszán visszatérvén hazájába, a nagy-szalontai, üresedésbe jött népes gyülekezetbe hivatott meg ideiglenes lelkészül; de ezen minőségben való hivataloskodása alatt annyira megnyerte hallgatói szeretetét s bizalmát, hogy közakarattal rendes lelképásztornak választatott.

1832-ben a nagy-szalontai egyházmegye esperese elgyöngülés következtében hivataláról lemondván, az egyházmegye általános szavazatával Balogh Péter választott helyébe, s mint ilyen viselte azóta a terhes hivatal, résztvevén s befolyván minden egyházi tanácskozmányba.

1855-ben meghalálózván Szoboszlai Pap István superintendens, az együttülő egyházkerületi ülés Balogh Pétert, mint legidősebb esperest helyettesítette. Ez idő

óta megsokasodott a teher Balogh Péter vállain, mert a nagy-szalontai lelkész s egyházmegyei esperesi hivatal gondjai mellett, reánehezettek a superintendensi, kivált jelen viszonyok közt nem könnyű, s nem kényelmes hivatal nehézségei és épen ezen hivatal erélyes viselése s a küzdelmek közt tanusított tántorithatlan jellem s elhatározottság az, mely őt a protestáns magyar világ tiszteltjei közé emelte.

Mint kormányzó erősen tartotta kezében a reá bízott kormány

BALOGH PÉTER.

*) Lásd Protestáns képes naptár. 1861. Szerk. Ballagi Mór. Kiadta Engel és Mandello.

rudját s a reformált egyház egyik hajóját oly elszánt bátorsággal vezette a hullámok közt, hogy a hajó népe bizalom- tisztelet- s szeretettel csüngött rajta s ennek minden lehető alkalommal példás jelét adta.

Egyike volt azon választottaknak, kik a magyarhoni protestánsok kérelmeit a felséges trón számolyához vitték; ha eleintén kívánt sikert nem arathatott, az a viszonyok hatalmának s nem a választottak lágymelegségének tulajdonítható. Maj. 15-dike végre meghozta azt, a miért jeleseink fáradoztak.

Ezen rendelet folytán léptek ismét a magyar protestánsok törvényes jogaik gyakorlatába; ez idő óta a prot. egyházi testületek ismét választási, önkormányzati szabadsággal bírnak. A hírlapok olvasói tudják, hogy a tiszántuli ref. egyházkerület épen aug. első napjaiban tartotta superintendensi s felügyelői választását, s hogy e két fontos hivatalra két országos érdemű férfit, az eddigi helyettes superintendenst Balogh Pétert és id. báró Vay Miklóst választotta meg, kiről bővebben emlékezni, közelebb szintén alkalmunk leend.

Balogh Péter az egyházi irodalom mezején is megfelelt hivatásának, mert számos kéziratban levő eredeti és fordított dolgozata vár sajtóra, különösen kiemelendők Jób könyvére és Pál leveleire tett magyarázatai.

Balogh Péter mint magános ember is tiszteletre méltó egyéniség. Nejét még első gyermek-szülésben elvesztvén, közügyektől fennmaradt kevés idejét életben maradt egyetlen fiának s a barátságának szenteli.

Végre nem mulaszthatjuk el mi is olvasóinkat figyelmeztetni a derék főpap élethű arczképére, mely Oszterlamm Károlynál jelent meg. A tisztes arcz, merész tekintet, határozott állás azt látszik mondani: Itt állok, másképp nem tehetek, Isten engem úgy segéljen! míg jobbjával az 1791-diki törvényekre mutatva, mintha mondaná: Ez azon alap, melyen áll közjogilag a magyarhoni protestáns egyház.

A száraz fa.

Elhagyott az utas, elhagyott a pásztor,
Nem jó feléd senki . . .
Messziről ha meglát, kikerül a vándor,
Hej! pedig szívesen jött ő ide máskor
Magát kipihenni . . .

Ha a nap hevétől az utas elbágyadt
Árnyadat kereste,
És te tőle jó fa, azt meg nem tagadtad,
Lefeküdt a gyepre, megpihent alattad
S új erőt nyert teste . . .

Idejött a pásztor delectetni nyáját
Ideült tövödbe,
Barna kenyérét és füstölt szalonnáját
Itt költötte ő el és égető szomját
A forrásba ölte . . .

Büszke fa voltál te, minden új tavasszal
Főlvágytál az égig;
Galyadon zendült meg legelőszőr a dal
És legtovább tartott, egész nyáron által,
Egész késő őszig . . .

Zengő fának hittak ott az egész tájon,
Szerettek is akkor;
Melletted a nélkül, hogy ott meg ne álljon,
Hogy meg ne pihenjen és hogy meg ne áldjon,
Nem ment el a vándor.

S most oly elhagyottan, oly egyedül állsz ott,
Nézed a vidéket . . .
Meg sem ismerne tán, ki azelőtt látott,
Az idő testedről lombot és virágot
Leszaggatott, tépett . . .

Nem megy feléd senki; a madár se száll rád,
Mintha az is félne,
Hogy az a száraz galy, a melyre most rászállt
Nem adhat már neki biztos helyet, szállást,
S összerogyik véle . . .

De ne átkozd sorsod, a jelen ne bántson,
Nyugodjál békébe:
Ez mindenki sorsa ezen a világon,
A ki jót tett egykor, hasonlót ne várjon,
Ne reméljen értel . . .

Csádvolszky Lajos.

Egy család drámája.

(Vége.)

Az ember szíve összeszorult, így látva egy férfit, kit két muzsa ihlete emelt költővé és művészzé.

— Mért nem menekül ön íróasztalához? A muzsák legjobb védelmezők a kisértetek ellen. Kezden ön egy olyan szép műhöz, mint a „Róma leánya“ volt; ez lelkét be fogja tölni; higgye el nekem, a költészet a legnyugodalmasabb menhely a világ minden fájdalma ellen.

E szavakra villogni kezdtek beesett szemei, kezemet szorongatá s azzal vált el tőlem, hogy sokat fogunk még majd erről beszélgetni; mondá, hogy vannak igen szép tárgyai; azokat elmondja nekem.

Ekkor beszéltem vele utoljára.

Már a költői génusznak sem volt fölötte hatalma többé. Lelke és teste sokkal nagyobb meghasonlásban voltak egymással, mint hogy válni ne akartak volna. Egészen elvetette magát; nemsokára színházi szerződése is letelt, s nem újított meg. Most már igazán nem volt hová mennie, mint a temetőbe.

Csak az volt még ránézve terhes, hogy onnan néha vissza is kellett jöni. Ugy sietett odajutni, hogy végkép ott maradjon.

Barátai, kik látták szemeik előtt árnyékká válni az egy év előtt oly életerős, oly kedélydús férfit, komolyan unszolák, hogy hagyjon föl ez életmóddal, mert ez a halálba vezet.

— Jó helyre vezet. Felelé ő.

Emlékeztetek gyermekére. Megtámadák atyai érzelmeit. Mi lesz abból, ha ő is meghal?

— Az sem fog sokáig élni. Elvégeztük mi azt *Linával*; hogy együtt fogunk lakni ottan. Majd a kis „*Kuntyorka*“ is ott lesz.

Erre aztán minden ember azt mondta, hogy így beszél az, a ki részeg, poéta, és komédiás egy személyben.

Pedig hát igaza volt.

Néhány hét előtt neje után ment a férj, és mindenki, a ki hallá, hogy meghalt, azt felelte rá, hogy *czélt ért*.

A lapok hirdették, hogy a boldogult ifju pár gyermekét, nemes szívé orvosuk, doktor Bókai és neje fogadták gyermekül, s a kik ismerik a férjet és nőt, azt mondák rá: boldog gyermek! milyen jó apát, jó anyát nyert másodsor is!

De már ez mind hiában volt. Hiában apai gond, anyai ápolás, játszó testvérek, mosolygó jóllét, orvosi tudomány; emberi rokonszenv! másként végeztek fölöle azok oda lenn.

Már apja temetésekor panaszkodott a gyermek, hogy olyan hideg az a koporsó, ne vigyék hozzá közel; ő úgy fél a temetőben; vigyék onnan haza.

Nemsokára ő is megbetegedett.

Gyámtyja, ki mint a „szegény-gyermekkörház“ főorvosa, ezeket ment meg évenként e kisdéd szenvedők közül; épen annál, kit úgy szeretett, mint gyermekei testvérét, hiába meríté ki tudományát; mást határoztak fölöle azok oda lenn.

Mikor már látta, hogy nem mentheti meg, arczképét akarta birni a kedves gyermeknek, de ez észrevette a szándékot s rimázkodni kezdett: „ne fessenek le engem; *nem akarok én még meghalni*.“

Honnan tudta a gyermek, hogy ez a két eszme így következik egymásra?

Utolsó éjszakáján gyakran fölriadt s fogadott anyja nyakába kapaszkodva kiálta:

— Anyám; engemet *hivnak*; de én nem akarok elmenni; *nagyon hivnak*. Ne ereszsenek el.

Pedig mégis el kellett neki menni oda, a hova hívták.

Pár hétre atya temetése után e gyermeket is eltemették.

Apja és anyja sirjaik között volt még egy kis hely, a hová egy olyan kis koporsó elérhetett, oda ástak neki sirt a kettős közé, úgy hogy csak egy keskeny földréteg választá el amazoknak sírregeitől.

És a mint lebecsáták a gyermeket a sír fenekére, a mint megzendült fölötte a búcsuima hangja, — ime egyet mozdult a koporsó, s benyomva az elválasztó földet anyja sirja felől, a gyermek koporsótól együtt odaborult anyja keblére.

Most ott pihennek mind a hárman.

És annak csak egy éve még, hogy ennél az asztalnál hallottuk mindháromnak vidám kacaját összevegyülni.

Jókai Mór.

Régészeti levelek

IPOLYI ARNOLDHOZ.

I. A győri káptalan óriás antiphonaléja.

Az első örvendetes benyomás hatása alatt akarok tudósítani azon benső örömről, melyben jul. 13-án részesültem. Ide írom a napot is, mert hiszem, hogy e szerencsés nap régészeti évkönyveinkben szakot képezend; intézem pedig soraimat hozzád, mert kivel közölhetném ezen eseményt inkább, mint veled, ki ifjúkori kedvenc tanulmányainkhoz nemcsak visszavezettél, hanem legújabb bennük mesterem is levél. Azonban, mivel az első hév befolyása alatt irok, ne véld, hogy itt valami tulsággal fogsz találkozni; mert, akármily tűzben vagyok, az igazságtól egy hajszálnyira sem akarok távozni.

De halljad e szerencsés eset történetét. Tegnapelőtt este jött hozzám egy igénytelen pap, ki muzeumunkat kívánná megnézni. A mint a szokásos: „kihez van szerencsém”, hozzá intézem, s mondja, hogy ő *Dudik Béda*: gondolhatod, mily benső örömmel ölelém. Birodalmunk ezen hírneves történetészét, szerzetünk ezen fénycsillagát szerény hajlékomban üdvözölhetni, néhány napig tanulságos társalgását élvezhetni, reám nézve kimondhatlan gyönyör volt.

Megnézök tárunkat. Dudik barátságos méltánylása nagyobb örömet okozta, mint a nem-értők ezereinek üres bókjai. Természetes, hogy rólad sokat, de igen sokat beszélünk.

Kevésbé késő volt, és ez nap csak a püspöki várban levő kápolnát — melynek szakavatott leírását a magyar olvasó-közönség ismét neked köszönheti — tekintök meg. A mint ezen remek szent hajlékba beléptünk, Dudik első szava volt: ez *Lippert* műve! — Gondolhatod, mennyire örültem, és a mi e jeles hazánkfia legnagyobb dicsőségére szolgál — minden részleteit hozzáértő szemmel vizsgálván, az eszélyes egyöntetű művet mindenben helyben is hagyá. Tudom, hogy aradi barátunknak ezen dicséret legbecsesb jutalom leszen.

Pénteken — legnehezebb munkanapomon — csak néhány kiszaggatott órát szentelheték kedves vendégemnek. Néztünk Viczay gróf ő mltsga levéltárából néhány érdekes oklevelet, mint-hogy Dudik jelenleg a magyar palaeographiára különös gondot fordít, és az általa oly nagy hirre kapott sz. László fejét, mely előtte való nap figyelmét elkerülé, s véleménye szerint három külön korszaknak tulajdonítandó.

Ez alkalommal az egyház egyéb kincseihez nem férhettünk, mert, mit eléggé dicsérni nem lehet, zár alatt biztosítva őriztetnek.

Elmentünk négy órakor Deáky cz. püspök ő mlságához, és a tudományok oly hő pártolójának bemutatám barátomat azon okból, hogy a ft. káptalan levéltára megtekintetésére engedelmet nyerjünk. A legleereszkedőbb fogadtatás után, siettünk a főegyház tornya alatt levő tágas, világos termekbe. A gazdag levéltárt főtőlágosan áttekintvén, szemünkbe ötlött a káptalan uradalmi levéltárában fekvő óriás két antiphonale, melyek ámbár újabb kötésűek, reudkivüli terjedelmük által feltűnének. Szólt már nekem ezekről a télen több ízben levéltárnok ur, de télen a hideg, nyáron egyéb sürgösb foglalatosságim miatt e kincset meg nem tekinthetém. Mennyire örvendettünk, midőn az egészen ép hártjának néhány lapját forgatva, egy, nagysága által feltűnő, szépsége által meglepő kicsided festményre (miniature) akadunk. A kép hármaskorónájú pápát ábrázol, ki a földben kapával barázdákat huz, míg az előtérbeni mintegy öt alak, a figyelőt színeik szépsége által lepi meg. Ha az alakokban még némi szögletességet, vagy a rajzban itt-ott egy es hibát lehetne találni, pótolja azokat az egész lap hosszát, majd két és fél lábat haladó levélékítmény, melynél különbet mai nap sem fest a legügyesb kicsidedfestő. A bekezdések nagyok és az első kötetben általán lombozattal díszítvék. A nagyobb képekből találtuk még — emlékezetből írom le — Sz. Ágostont, Sz. Bertalant, János fejtételét, és a kised Jézus istállóban való imádsát.

Átmentünk a második kötetre, melyben feltűntek a főbetűk csupa torzképekből álló, a képzelődés kimondhatlan változatosságával kivitt czifrázatai. Ninesen az életben állapot, az embernek foglalatossága, nevezetes vagy neveltséges oldala, melylyel minden ismétlés nélkül nem találkoznánk. Ezen ecsetelt elménczkedéseknek főtárgyai: a különféle ruhájú és hajnyiretű barátok; a számitatlan fehér-, kék-, vörös-, sárga-szakallu és neveltségesen fintori-

tott órru zsidók; eltorzított arczu, kettözött lebenyes sapkájú bohócok, oly különöz állásban, hármaskorával, négyesével, hogy valóban nehéz eldönteni, vajjon a rajz merészséget csodáljuk-e inkább, vagy ezen XVI. századbeli Hogarth képzelődése kifogyatlanságát, termékenységét!

A néhány százat haladó öregbetűn kívül, melyek — némely lapon tizenkettesével fordulnak elő, a terményrajz való és képzel állatait, és a káprázó torzítás mindennemű szüleményeit leltük fel majdnem minden lapon.

Az alakok ruházata általán német szabásu, a csörgő sapka, mint emlitém, gyakori, magyar jelmezre vagy arczra az egész könyvben nem akadunk, úgy szintén lehetetlen volt két monogramon kívül hamarjában valamit találnunk, mi a valószínűleg külföldi festőt gyaníttatná velünk. Dudik, ki 8 évi utazása közben sok ilyenféle könyvet látott, megvallá őszintén, miszerint ehhez hasonlíthatót, akár terjedelmét, akár a festvények díszét vegyük tekintetbe, nem látott. Azonban hiszi, hogy nem téved, ha e díszmű korát 1480 és 1550 közé teszi.

Természetes, hogy a többszöri átlapozgatás, több ilyenmű művekkel való itészi összehasonlítás és a főegyház netán régiebb számadásainak áttekintése után lehet csak a munka belső szervezete, a templomot, melynek használatára iratott, és az időt és módot, miképen jöhetett a győri káptalan birtokába, biztosan meghatározni. A szent énekek, és az ünnepek fokozata lehetnének ebben a legjobb kalauzok.

Nem fogják-e ezt is honfiaink elmellözésével előlünk elragadni azok, kik oly buzgók kincseink nyilvánításában, találkozik-e Magyarhonban pártfogó, ki segitendi e remekmű festményeit részletes leírásukkal a világgal közleni, szépségeikhez méltó módon nyilvánítani, nem ragadhatná-e meg a főt. káptalan engedelmével Akademiánk régészeti osztálya e mű pompás közzétételét, azt te barátom, ki a középponthoz közelebb állsz, jobban ítélted meg. Arra az ertyre kérlek, izgass illető helyen e szép eszme mellett, ezen hazánkra nézve becsületbeli ügyben; úgy hiszem a főt. káptalan, mely ezen ritka kincs fentartásával az egyházi régészet körüli érdemeit egy ujjal tetéze, sem az engedelmet meg nem fogja tagadni a kiadatáshoz, sem hathatós pártolását elvonni. Én mindent el fogok követni, mi csekélységemtől kitelik, hogy e kincsünk magyar által ismertessék meg; — te csak segítsd tanítványodat kutforrásokkal, tanácssal, utasítással!

Már talán olvastad is, barátom! a Budapesti Hirlap 164. számában, a „Győri Közlöny“-ből ezen műkincsről átvett tudósítást; figyelmeztetlek azonban, hogy ott a pergamentre nyomtatott szavak hibásan állnak, mert az egész Antiphonaleban semmi nyomtatás nem található, hanem egyedül írás- és festésből áll. Továbbá a *fölfedezést* is úgy kell érteni, miszerint ezen két óriás kötet öröktől fogva ismeretes volt a főt. káptalan előtt, és lajstromaiban folytonosan fel is soroltatott; tudós barátunk csak becses voltukkal, és maganemébeni egyedüliségükkel ismertetett meg engem, én pedig sem fitymáló, annál kevesebbé bántani akaró viszketegből, hanem azon őszinte kívánattal, hogy ezen örömnilyvánítással a főt. tulajdonos testületen, kívül az egész műértő és olvasó-közönségnek szerzendek legnagyobb örömet, közlém hamarjában, minthogy másnap elutazandó valék, e szerencsés esetet a „Győri Közlöny“ t. szerkesztőségével.

Barátunkkal élvezetteljes napokat éltem, különben is ismered; róla mint Mabillonról midőn királyának bemutatnák, el lehet mondani: birodalmunk valamint legtudósabb, úgy legalázatosb szerzetese!

Dudik Pestre megy, országos Muzeumunk régészeti, főleg nemzeti kincseit tanulmányozandó. A mint megszabadulok, vele együtt vendéged leszek*). Isten velünk. *Rómer Fl.*

Karlovicz.

A pétervárad kerületben, a hasonló nevű főváros közelében, a Duna jobb partján, kies fekvésű szőlőhalmok alatt fekszik a szerb patriarcha székesvárosa, *Karlovicz*. A csinos házakkal s kevés kivétellel rendezett s kikövezett utcákkal bíró község mintegy 6000 lakót számlál, kik jobbára szerbek, de vannak köztük nagy számmal németek is. A város közelében két kolostor látható. A kruse-

*) A tisztelt morva tudós Pesten is megfordult s több napot töltött tud. intézetünk s tudósaink körében.

dol, s egy másik, mely a bold. szüz tiszteletére épült, mely utóbbinak falai között 1699-ben a híres karloviczi béke is aláíratott. A város közvetlen szomszédságában több német nyelvű s ágost. hitv. követő község fekszik, melyek II. József uralkodása alatt telepedtek meg.

Karloviczban már a török-szerb határszél közelléte szembe kezd ötlenni; különösen a heti-vásárokat nagyon is tarka vegyületű néptömeg szokta látogatni. A vidék egyik főtermése a szilva, mely aszalva s még inkább pálinkává főzve, a kereskedés legnevezetesebb ágát képezi. Sehohsem lehet látni szebb őszi-barackot, diót és mézet, mint e vidéken. A dombokon többnyire vörös bort szűrnek; itt készítik a híres *ürmöst*, mely Budán is nagy kelendőségre talál, ha bár az elfogyasztott mennyiségnek legfőlebb tizedrészét lehet valódi karloviczi készítménynek nevezni, a többi természetesen helyben, vagy Promontorban gyártják.

Érdekes látni a Karloviczon túl fekvő vidékeken a hetivásárt, különösen ha a Törökország felől ragályos betegségek híre jár. De másként is. a vámrendszer biztosabb kezelése végett a vásár hosszasanfutó deszkakorlátok között tartatik. A belföldieknek kivétel nélkül mindent szabad árulni, de a török-szerb részről érkező eladók csak élelmi szereket, gabonát, húst, fát és gyümölcsöt hozhatnak; különösen nagy vigyázat van a török dohányra, mely máskint legkapósabb portéka volna; a cukor, kávé s más gyarmati áruk becsempészése nem jár nagy haszonnal, azért e cikk, nagyban legalább, nem sok foglalatosságot szerez az ottani pénzügyorségnek. A vásárosok, korlátok előtt állva, mintegy két ölnyi messzire vannak egymástól elválasztva, s így mutogatják egymásnak az árucikkeket, s alkudoznak nagy kiabálások között. A korlátok között levő hosszas utcában arra rendelt örök vannak, a kik a török-szerb részről adott érezipénzt elébb eczetes vízben megmosásák, s úgy adják át az itteni eladóknak.

Karlovicz.

Bács és régi vára.

Bács eredete a legrégibb időszak homályában vesz el. Mikor és ki által építettett? nem tudni. Annyit történelmileg bizonyosnak tarthatni, hogy a magyar monarchia tulajdonképeni alkotója, Sz. István első király alatt már vagy meg volt, vagy épen általa teremtett. Mert Chartutiusból (Hartwich), Sz. István király biographusából tudjuk: hogy István, miután Kupát, a felzendült hatalmas és büszke somogyi vezért legyőzte, az addig nagy darabokban néhány hatalmas nagy birtokában levő Magyarországot 70 és néhány kisebb részre — megyékre — osztotta fel, mely megyék az azok kebelében már fennállott, vagy a hol nem volt, akkorban felépített váraktól vették neveiket, így: Pest, Pozsony, Komárom, Baranya stb., azon módon Bácsvármegye is a benne létező Bács várától; s ezen megyéket váraikkal együtt tekintélyes személyekre bizá, kik azokat *Comes Parochianus* (főispán) név alatt kormányozák; s ez annál bizonyosabb, hogy mindjárt 1065-ik esztendőben, tehát Sz. István halála után csak 27 évvel Vid gróf Salamon király hű embere és főtanácsosa az oklevelekben úgy jő elő, mint Bácsvármegye főispánja, ki a történelem szerint Géza és László hercegek ellen tulajdon megyéjének népével harczolván, Mogyoródnál, nem messze Pesttől, elesett. — 1094-ik esztendőben Sz. László

király Bácsban érsekséget állított fel, Sz. Pál apostol tiszteletére szentelt székesegyházzal és káptalannal. Az érsekség a kalocsai egyházmegyével 1135-ik esztendőben canonicamente egyesített, s mint ilyen mai nap is fennáll; a hatalmas káptalan azonban, mely II. Ulászló III. Decretuma 20-ik cikke szerint a zászlós egyházi személyek között tündöklött, s 50 lovasból álló banderiumot tartott, a szerencsétlen mohácsi ütközettel elenyészett, s néhai nagyságának csak nevét tartja fenn a kalocsai főkáptalanban ötödik helyre iktatott bácsisz. Pál-prépostságában, s Bácsvármegye czimereiben, mely Sz. Pál apostolt ábrázolja, hosszú bő öltönyben, baljában könyvvel, jobbában pedig egyenes meztelen pallossal, s még most is mind a bácsi régi, mind a zombori újabb megyeházák homlokán diszeleg.

1518. és 1519-ik esztendőben itt helyben rendes és nevezetes országgyűlések tartattak II. Lajos alatt, melyek decretumai a *Corpus Jurisba*, s még részletesebben *Kovachich „Vestigia Comitatorum“*-jában foglaltatnak — s így Bácsnak, már Broderics szerint is nevezetes helynek kellett lenni — miután a káptalan s megye székén felül, több hirneves érsek is, mint bácsi főispánok itten laktak. Ezek közül nevezetesen, a II. Ulászló idejében híres és hatalmas *Várdai Péter*, ki a György szerb-fejedelem, s a hatalmas Ujlaki Lőrincz közt fenforgott mérges viszályokat Bácsból intézett

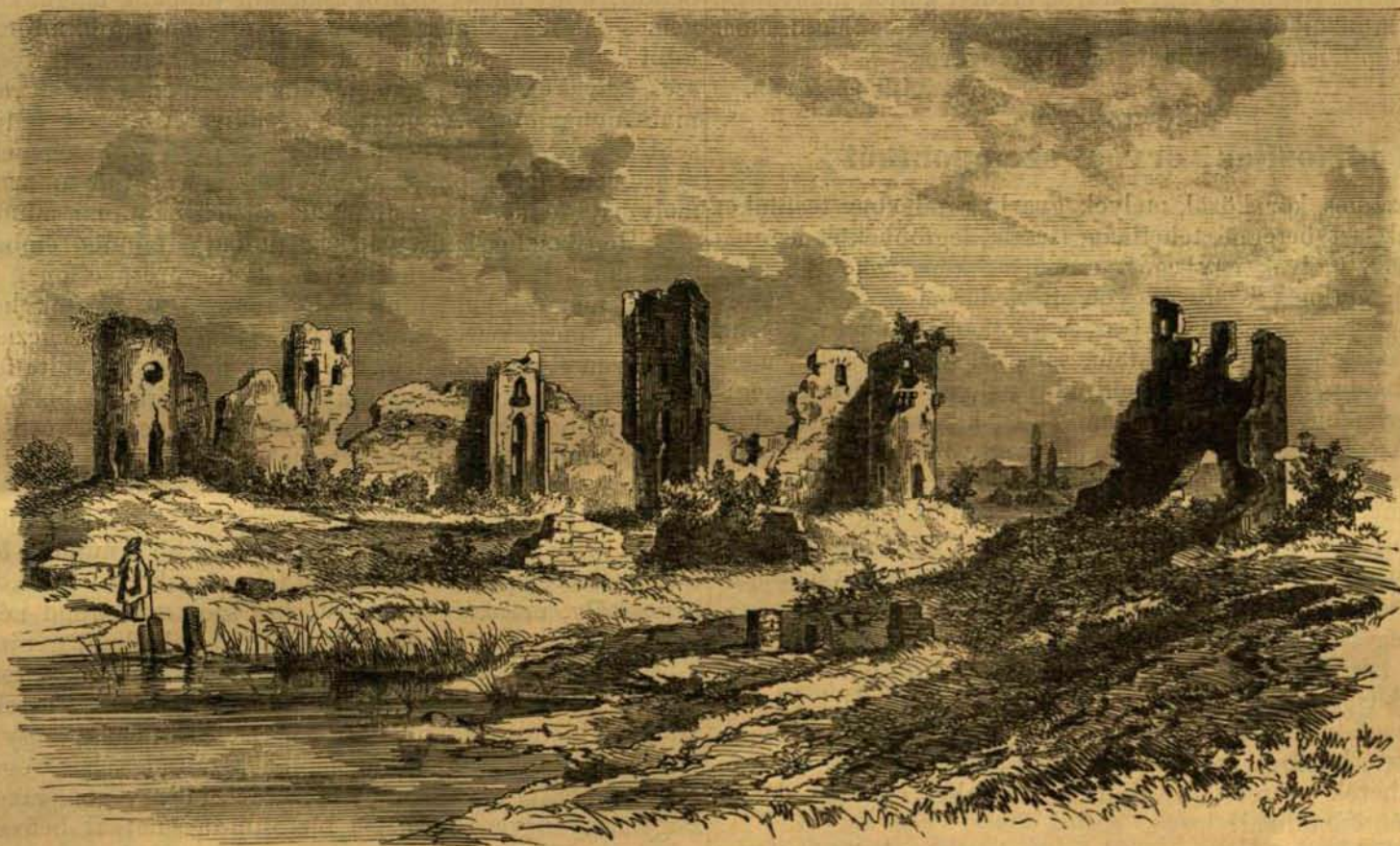
levelei által akaró lecsillapítani, s ki a bácsi Mosztonga folyamot nagyszerű munkával s költséggel ásatott csatorna által az innen két órányira távol eső Dunával egybekapcsolá s így a Mosztongát nemcsak haladussá, hanem hajózhatóvá is tevé, — nem különben ama végzeteljes hirű *Tomori Pál*, ki mint az alsó részek hadi főkapitánya a törököt több ízben, nevezetesen pedig Ferhád basát 15-ezer emberével a szomszéd Szerémségben tönkre veré, végre pedig a szerencsétlen mohácsi ütközetben, mint fővezér harczolva esett el, — ezek lakásaikat állan-

dóul Bácsban tartották. — Az 1526-dik Magyarországra nézve örökké gyászos évben, nyakavágó sz. János napján Mohács síkján vívott ütközet után Szulejman, győztes hódító hadaival september elején az odahagyatott Budára ment, s itt őszi nagy ünnepét bevégezván, október elején Pestnél a Dunán át kelt, s *Jászay* szerint seregeit kétfelé osztván, egyik részét a nagyvezérrel Szegednek küldötte, a másikkal pedig önmaga mindenütt a Duna mentében huzódva, Péterváradnak tartott, romboló útjában sehol ellenszegülésre nem találván, az egy Bács *várat* kivéve, hova mintegy ötezerre menő magyarság magát behelyezé, s védelmi állásba tevé. Két nap volt dolga a hatalmas padisáknak, míg a maroknyi magyart az összelövődözött várral legyőzte, s tova mene. Az így összerombolt vár többé soha fel sem is épült, sőt nem sokára majdnem egész Magyarországgal a török iga, s uralom alá esvén, az alatt másodfél századig nyögött, mindaddig, míg nem Budának visszavételével, azután pedig a töröknek Zentánál Bácsvármegyében 1697-ik évben Eugen Savoyi herczeg által történt összezuzásával, az iga alul megmenekedett.

Bács a hosszas török uralom alatt, valamint a többi hasonló sorsra jutott magyar város is, szintén török város lett. Mutatják ezt a még most is közel a várbamenetelhez, és a Mosztonga partjához meglehetősen karban fennálló török fürdők tömör maradványai,

és azon körülmény, hogy Gévay szerint a Fülektől Nógrádban, egész Kragujeváczig Szerbiában messze kiterjedt budai főbasaságnak (bassalik) egy szandsákja — (kisebb rangu basa) — itt helyben székelt. — A zentai véghetetlen eredményű fényes győzelem, s a török kiűzése után, mindjárt 1698-ik évben I. Leopold császár és magyar király az akkori kalocsai érsek s a veszprémi püspökség adminisztratorának *Széchenyi Pálnak*, s utódjainak megadá a bácsi örökös főispánságot „*jure postliminii*,” kik is ennek következtében azon egész nagy tér földet, mely a mohácsi vész előtt „*Bodrogh és Bács*” külön vármegyét képezé, egyedül csak Bács-vármegye nevezete alatt kormányozák, s ezen megyei hatóság székhelyévé *Bácsot* tevék. — Ennek felsegélése s némi virágoztatása tekintetéből már 1719-ik esztendőben, nevezetesen gróf Csáky Imre kalocsai érsek, bácsi főispán, s földesur közbenjárására országos és hetivásárok szabadalmával, melylyel maig is bir, felruháztaták, s végre a megyeházának felépítésével diszesíték; — a megyei hatóság egész 1811-ik évig folytonosan itt gyakoroltaték mindaddig, míg az a Zomborban ujonan felépített nagyszerű megyeházba át nem tétett; — a bácsi megyeház a fogházzal együtt, ugyanazon évben a kalocsai érsekségnek eladatván.

1717. esztendő szeptember 9-én úgy ítélte: „*hogy mindaz, a mi a Duna és Mosztonga között fekszik, (ez a már említett Mosztonga egy, a Bácsvármegye legészakibb határán létező homokos magaslatocon eredő, s Felső-Sz.-Ivántól Zombor, s Bács-felé levonuló, ez utóbbit fél hold formában környező s végre innen mintegy másfél órányi távolságban a Dunába ömlő mocsáros viz), és még négy, a Mosztongán alul fekvő hely, u. m. Széplak, Uros, Fizinda és Tovarisova Bácsvármegyének adassék; ellenben mindazon helyek, melyek a most említettek kivül — a Mosztongán alul fekszenek, elkezdvén Bukintól Verbász, Soffron felé, s onnan egyenesen Szabadkának, s végre a Tisza mentében ennek torkolatáig foglaltatnak, Bodroghvármegye hatóságába menjenek.*” Az érintett Tovarisova s Bukin helységek most is léteznek, Bácsból délszakra egy órányira; Széplak mint helység elenyészett ugyan, hanem ezen nevezet alatt egy részét teszi a Mosztonga balpartján Bukin felé a bácsi határnak. — Glavenics ítélete úgy a hogy, *symbolice* végrehajtatott ugyan, de majd az egyik, majd a másik perlekedő vármegye által novizáltatván, soha valósággá nem vált, s e per majd a közben eső háboruk, majd meg más körülmények miatt addig húzódott halasztódott, mignem ezen két vármegye, mely amugy is

Bács várromja.

Nem lesz tán felesleges, mint Bács történetével kapcsolatban álló dolgot, itt e helyen megemlíteni azon tényt, miszerint VI. Károly császár s Magyarország koronás fejedelme a mohácsi vész által homályba dőlt vagy épen megszűnt méltóságok, s törvényhatóságokat magának az ország alkotmányos rendszerének tekintetéből újból kiemelni, fényre hozni, s visszaállítani akarván, 1714-ik esztendőben gróf *Nádasdy Pált*, Bodroghvármegye főispánjává kinevezte s mivel e megye tényleg nem létezett, hanem az, mint felebb is említett, Bácsvármegyével egybeolvasztva a kalocsai érsek, mint bácsi főispánok által egy testületben adminisztráltatott, az akkori nádornak megparancsolta, hogy törvényes hatósága- és hivatalánál fogva Bodroghvármegyét válaszsza, vagy delegált bírósága által választassa el Bácsvármegyétől. A nádor, *Patatics Györgyöt*, egyébiránt boszniai (diakovári) püspököt delegálta, ki is e peres ügyben eljárván, az érdeklött két megyének valóságos elválasztását 1716-ik évi január 21-én Zombor mezővárosban kelt végleges ítélete által kimondotta. Azonban ezen ítélet végrehajtását Bácsvármegye megakadályozván, annak kérelmére az ügynek ujolagi átvizsgálásával ismét *Patatics püspök* bizatott meg; — mindazáltal a püspök e közben meghalálózván, ezen ujolagi revisio előbb *Berkes András váczai*, s annak megbetegedése miatt — *Glavenics Sebestyén pécsi prépostoknak* hagyatott meg, kik közöl az utolsó

eddigelé mindig egyetemben adminisztráltatott, az 1802. 8-ik törv. czikk által végkép egyesítettett.

Már a mi magát a régi omlott várat, s ennek topographiáját illeti, ez a városon kívül, ennek nyugati részén egy — napkeletről nyugatnak nyuló, magános, s kivevén a keleten levő bemenetelt, a Mosztongától bekerített hosszudad dombon fekszik; — az egyetlen bemenetel egy négyszegletű torony alatti bolthajtásos nagy tág kapun történik, honnan egy két sor, s 36 belső telekkel ellátott házból álló utcza nyulik, melynek legvégső nyugati részén állnak a tisztos régi várromok, egy már beiszaposodott s eltöltött széles árokkal az utcától elzárva, mely árokban a néhai hid kömaradványai még most is látszanak, egy az utcza felől álló kerekded faltól védve. — Ezen fellegvár alakjára nézve egy a nyugat-északi részén kissé behorpadt háromszeg, melynek keleti s déli csucsait egy-egy rundella foglalja el, a nyugatit pedig egy négyszeg, s az északi részen áll a régi romlodozott bő templomtorony.

Az udvar közepén egy erős, tág s a földszinti osztályon felül háromemeletű magas, négyszegletes torony áll, melynek egyik belső szegletében az első emeletből egy kémény, a nyugat-északi szegletén pedig egy, a falhoz ragadt, nyílásokkal ellátott csigalépcső nyulik fel. A körfalak igen le vannak rombolva, s kivált a nyugati oldalon egész a földig. Ezek, továbbá a déli run-

della s a keletinek alsó része, úgy látszik, régiebbek, mint a szebb építésű templom s őratorny, nemkülönben a keleti rundellára épített tág, nagy terem, melyek alkalmasint a feljebb említett érsekiség és káptalan idejéből valók s góthizlésűek.

A vártól keletre a mostani városon keresztül, az itt e várost parabola-formában, nagy kanyarulatban észak- s délről övező Mosztongának egyik részétől a másikig, észak-déli irányban húzódó egyenes vonalban egy nagyszerű sáncz- s széles árkának kitünő maradványai látszanak. Nyomban, e sánczon kívül, azon szegletben, melyet az érintett sánczvonal a déli Mosztongával képez, fekszik a Sz.-Ferencziek zárdája, régi templomával és kitünő tornyával. Ezen — a templom ugynevezett szentélyéhez ragasztott, a földtől önállólag felnyúló s tetejéig 17 öl magasságu torony a szentély alsó falával együtt, a legfinomabb s erősebb góth munka, mely a középkor első századainak bélyegét hordja magán. — A zárda hajdani templomával s a maig is büszkén fennálló tornyával valaha a *templáriusoké* volt, s ezen a történelemben oly igen híres egyházi lovagrendnek eltörlésével, már a 14-ik század elején a ferencziek birtokába jutott. Azután a török behatolásakor s még inkább a belmozgalmak alatt elromboltatott, s csak a mult század elején s közepén hozatott helyre lassankint. — Ennyi, a mennyit Bácsról s régi váráról, eredeti kútfők hiányában, hiteles írók munkáiból s a honi törvénykönyvből előadhatni. Most Bács egy, 3100 lélekből álló igénytelen mezőváros.

Allaga István.

A biztosítás, orvosi szempontból

Azon számos kór közül, melyek gyarló romlékony testünket megtámadják, azt beteggé, tehetlenné teszik, legfőbbek és leggyakoribbak azok, melyek egy egész csoportot képeznek ezen czég alatt „lelki bántalmak.“ Oly nagyon elterjedt baj ez, hogy az orvosnak, ki betegénél vizsgálatot tesz, és a kór okát puhatolja, soha sem szabad azt szemé elöl téveszteni, soha azt elhanyagolni, mert alig létezik betegség, melynek majd mint indoka, majd mint segítője nem szerepelne a lélek bántalma. — Ti, kik ismerősitekkel az utcán találkoztok, ezen kérdésekre „hogyan van barátom?“ hálaistennel mondjátok, hogy „jól“; sokszor nem mondatok igazat, de csak azért, mert ha el akarnátok árulni sziveitek aggodalmát és fájalmát: oly hűrt penditenétek meg, melynek hangjait nem örömet halljátok, inkább hallgattok, és ennyi hazugságot a legszigorubb valláselvek sem kárhoztatnak.

Ne feszegessük nemesebb részünk bántalmainak ezerféleségét, csak annyit kérjünk magunktól, hogy vajjon azon embernek, ki nyugodt lelkiismerettel fekszik és kel, ki társadalmi állása követeléseinek megfelel, kinek munkája megtermi naponkint gyümölcsét, kit Isten boldog, szerető családdal áldott meg, a ki birja Isten és emberek szeretetét, vajjon azon ember lélekének lehetnek-e, és minő bántalmái?

Lehetnek bizony! mert vannak az embernek némi édes kötelességei, melyeknek megfelelően oly jól esik, és melyeknek teljesülésén szívvvel lélekkel munkálunk annyira, hogy nagyobb szerencsétlenséget képzelni sem tudunk annál, mint ha valaha oly körülményekbe jönnék, melyek e szent, e kedves kötelemek teljesíthetőségétőlünk megtagadnák. E szent kötelemek legfőbbike pedig a magunk, és a hozzánk tartozók fentartása. Ez azon inger, mi bennünket tette ösztönöz; ez a rugó, mi cselekvényeinknek erélyt ad, ez a czél, mely után az emberek milliói küzdenek, mert bár a társadalomban, kivéve az általános szükségét, kevés példa fordul elő az éhhálra, de ha egyszer erőnk kifogy, és a társadalom terhére esünk; kenyerünk sanyarubb, mint ha véres veritékkel szerezük volna azt meg.

Korunknak jelleme az, hogy az anyagiak utáni vágya felülmulja annak szellemi törekvéseit. Legnagyobb részét a tömegnek jellemzi a kapzsiság, melylyel embertársa falatja után vágyódik, mely hajlama őt hasonlóná teszi az ázalék férgekhez, kiket göresvön bámulunk, mint nyeli le egyik állat a másik testvérét csak azért, mert az vékonyabb. Borzadva látjuk azt a naponkinti szomorú példákából, hogy emberek, kik pár év előtt jólétben éltek, most a nyomor kenyerét eszik. Zilált, borzalmas tekintettel, kétségbeesett kiülő arczezal járnak kelnek ezen emberek, mintha éreznék, hogy ők a gondviseléstől a pazarlás, vigyázatlanság, szeretetlenség, könnyelműség rettentő példáiként szolgálnak ember-

társaiknak, pedig talán ok nélkül, mert vajjon ő-e mindig oka szerencsétlenségének? nem oka-e annak gyakran a társadalom, mely semmi ponton nem jelelt ki neki biztos támaszt, melyhez esése közben megkapaszkodhassék? mely nem gondoskodott, hogy legyen a szorgalmas polgárnak biztos menhelye, hova, a sors viharai elől menekedhessék, és a jövő titkába egész bizalommal és nyugodtsággal tekinthessen, sőt kényszeríté őt, hogy a családi örömei édes italába mindig vegyüljön jó adagja azon keserűségnek, mit mindannyiszor érez, ha rá néz halála esetén özvegyen marandó nejeire, gyámoltalan magzataira, és felsóhajt önkénytelen: Szegények! minő nyomor várhat reátok, ha én kidőlök közöletek! Te szeretett nő, mint fog epeztetni az egykori jólét boldog emléke, ha férjed fájó emlékezetéhez még a sanyaru helyzet is hozzájárul! Te angyali kis leány, nem jö-e majd a nyomor által erényed kísértetbe?! Te fiu! ha nem lesz eszköz neveltetésedre, nem válsz-e a korán izlelt nyomor által a társaság nyüge, botrányává!

Ezek, és hasonlók oly gondolatok, miket az ember egy erős fájó sohajjal szokott bezárni, mely elrepül ugyan, de mint a vihar, ha elmúlik is, a zaklatás, mit a növényben okozott, meglátszik mindig annak tengéletén, mert megingott az egész gyökerében.

Bántva van sokszor bennünk a lélek, és lehangolva a kedély a nélkül, hogy annak okáról számolni tudnánk magunknak, mert a nemes valóság, a lélek érzi azt, hogy azon bajon, mi őt bántja, segíteni kellene, de nem lehet, mit tesz tehát? nem önti ilyenkor panaszos szavakba baját, hanem felírja mélyen a kedélyre, hogy „itt nincs nyugalom.“ Az orvos, ha e feliratot olvasni tudja, a legkisebb baj forogván is kérdésben: nem fog sem betegének, sem környezetének teljes biztossággal sikert ígérni, tudván azt, hogy bármely baja legyen is a testnek, azt a lélek bántalma mindig fokozza.

Hogy pedig ez így van, azt tudhatja minden ember, mert tapasztalja azt, hogy a kézműves, ki füttyörészve fog a munkához, többre megy abban, mint a buskomor. Az aratók ha énekelve, tréfálva, élczeskedve dolgoznak, sokkal többet végeznek, mintha szomorun elgondolkodnak helyzetük nyomasztó volta felett. Vagy a napszámosnak miért adunk szegődött bérében bort? azért mert akkor jobb kedvvel dolgozván, többet végez. A testi erők tehát minden munkában sokszoroztatnak, ha lelkünk nyugodt, kedélyünk derült.

Ezer hála tehát a gondviselésnek, hogy a társadalom az újabb időben emberies kegyeletének legfényesebb tanuját, a *biztosító-társulatot* életbeléptette. Szabadon lélegzhetik ezután a közép és alsó néposztály, munkáit minden terhes szomorító gond nélkül végezheti, mert ime ezen nemes czélu vállalat alkalmat nyújt neki

1-ör. *Szeretni* önmagát és hozzátartozóit és képessé teszi ez érzését tettel is bizonyítani. A férj p. o. biztosítja az első magyar általános biztosító-társulatnál nejét és gyermekeit, hogy az ő halála után ezek bizonyos évi díjt kapjanak. Minden hét végén a kiadásokba számítja azon néhány krajczárt, mit a végből rakosgat össze, hogy negyedévenként azt a biztosító-társulatnál befizesse. Tehát mindannyiszor át fogja érezni az apa és család ezen tett nemes voltát, az apa kebele büszke és nyugalmas önérzete miatt dobogni fog, családja hálát és megnyugvást fog érezni mindannyiszor. Ily pillanatok mindig a családi szeretet ünnepélyes nyilvánulásaira nyujtanak alkalmat.

2-ör. *Gazdálkodni* tanítja az embert. Ha föltette magában és megígérte családjának a családfő azt, hogy jövőjéről gondoskodni fog, becsület dolga leend szorgalmasan takarítani meg azon kis összeget, mi a negyedévi díjfizetésre szükséges, úgy tekintvén azt, mint nem sajátját, hanem mint adót, melylyel szeretetének és önyugalomának tartozik. Hányszor halljuk leginkább a munkás osztálynál azon mentséget: „Miért gazdálkodjam oly igen? hiszen ha körmeimmel vágom fel a földet és vért izzadok is a munkában, még sem vagyok képes valamit szerezni, és ezzel a néhány krajczárral, mit most elfecsérlek, koldusabb úgy sem leszek.“ Nem lesz helye ezután az ily mentségeknek, mert ezt a néhány krajczárt, mit naponkint el szoktál fecsérteni, add a biztosító-társulatnak, és ha te betegségben elnyomorodol, előregedel, vagy elhalsz, családod vagy magad ezért tetemes évi összeget nyerend segítségül.

3-ör. *Józan életűekké* tesz bennünket. Nem azért pedig, mintha talán azon pénzt, mit némely ember el szokott korhelykedni, igénybe venné a magyar biztosító-társulat, nem bizony, mert ha a korhely minden pénzt, mit szenvedélyére tékozol, 10 évig oda befizetné, annyit pénzt kapna onnét, hogy maga is megijedne tőle, hanem józan

életüekké tesz ezen intézet bennünket azért, mert ám tessék akárkinek azon szerencsétleneken végignézni, a kik vagy az ivás, vagy más káros szenvedélyeknek élnek; látni fogja: hogy ezen emberek nagyobb része azon utra a kétségbeesés által szorított. A kétségbeesésnek, önerőnkbeni bizalmatlanságnak, a setét jövődőlélmének legfőbb orvosa az életbiztosítás.

4-er. *Lelki nyugalmat* és kedélyderültséget okoz. A madár sem énekelgetne oly vidáman a mezőn, ha jövődjéről gondoskodnia kellene, ha magát, és kisdedeit egész életre biztosítva nem érezné; az ember pedig, kinek teremtője pelyhekkal nem ruházta fel testét, és kinek fészket építeni nagyobb feladat mint a fecskének, és ki gyermekeit sem bocsáthatja oly könnyen szárnyra mint a veréb; az ember, mondom, kapott mindezen kedvezmények helyett az ő fensőségéhez méltó örökséget, ez az ész. Ennek folytán tudjuk, hogy nem czélunk a jelen percznek élni, hanem mindig a jövőről gondoskodni, és legkevesebbet a jelennek, mindent a jövőnek áldozni föl.

Lehet ugyan, hogy biztosítás nélkül sem ég le házunk, lehet hogy a jó szerencse úgy fog mosolyogni egész életünkben, hogy életbiztosításra semmi szükségünk sem lesz; de ha jó polgárok akarunk maradni, kik a közjóra mindig működni igen, de a társadalomnak terhére válni soha sem akarunk; ha önmagunk, és a hozzánk tartozók iránt nem akarjuk megszegni a Megváltó szeretet-parancsát, kitévén őket a vak sors szeszélyeinek; továbbá, ha orvosi

szempontból lelkünk nyugalma által legbiztosabb óvszert akarunk szerezni a test betegségei ellen, és végre ha vallási szempontból emberi méltóságunkat, a lélek isteni származását, magasabb rendeltetésünket bebizonyítani, és azon boldog öntudatot meg akarjuk szerezni, hogy a Mindenhatónak gondviselésére érdemesek vagyunk, köteleztetünk a gondviselésnek egy részecskéjét magunkra vállalni, mert a nélkül várni jövőnk egész boldogságát: nem volna más, mint Isten irgalmábani vakmerő bizakodás. Ez pedig a hét főbűn egyike.

Ha csak ezen röviden elmondottakat figyelembe vesszük, nem lehet, hogy ezt ne mondja az ember „Üdvözlünk téged kegyeletes intézet, első magyar általános biztosító-társulat!“ melyet a jó gondviselés akkor nyújtott az emberiségnek, midőn annak társadalmi viszonyainál fogva legnagyobb szüksége van reád, üdvözlünk! és ohajtjuk, hogy a szent czél, melyet eléd tüztél az emberiség jóléte előmozdítására, sikeresen elterjedjen. Kivánjuk, hogy a nép minél hamarabb megismerje jóltevőjét, és felhasználja annak jótéteményeit.

Üdvözlünk nemcsak azért, mert minden ilyen emberies társulatok között legemberszeretőbb vagy, legtöbb előnyt nyújtasz, és legtöbb alkalmat a boldogulásra, de üdvözlünk téged azért is, mert magyar vagy.

Adjon Isten legjobb jövőt a hazai kegyeletes intézeteknek! — Győr június 7-én 1860.

Dr. Sikor József.

T A R H A Z.

Szent István ünnepe Buda-Pesten, 1860.

Testvérlapunk, a „Pol. Ujd.“ már szólott arról, mily jelentősége van ezen országosan megtartott vallási és nemzeti fényes ünnepnek: ezuttal tehát bátran csak az ünnep külsőségeihez tsztozó jelenetek leírására szorítkozhatunk.

A mire lapunk jelen száma olvasóink kezébe jut, legnagyobb részben mindenki élő szóval is értesült már a történetekről, mert nincs oly félre eső vidék, honnan e napokban számos vendégünk ne lett volna. Azonban a ki jelen volt is, nem lehetett az ünnepély, s az azt követő, lakomák s tömeges mozgalmak minden részletének szemtanuja; mert nem *rendező kezek* működének itt, hogy ezáltal látványok eszközöltessenek, hanem mindent maga a nagy közönség hozza létre, s az egyéni felfogás és izlés szerint a jelenvoltak ott és úgy tölték a nap hátralevő részét, a hol kedvük tartá, vagy a hová a tömeg által sodortatának. Azon ismeretes elv, hogy „a nagy tömeget saját maga legjobban tudja rendben tartani“, e napon a legfényesebben bebizonyodott. A felsőbb hatóságok a testvérvárosi község képviselőire bízák a rendfenntartás tisztét, ezek pedig a nagy közönség rendszeretetére hivatkozva, gát nélkül hagyák a megáradt folyót, melynek hullámai színig tölték ugyan a medret, de a habok a partokon túl nem csapkodának.

Az egyházi diszmenet kíséretének fő alkotó részét, s mintegy magvát a Szent István társulat sok ezerre menő tagjai alkoták, kikhez, az egyletek, társulatok és mindenrendű és rangu magánosok csatlakozának. A magánosok közül inkább e rend fiatalabb egyéneit lehetett látni. Szívet örvendeztető kedves meglepéssel láttuk összecsoportosodni azokat, kiket egykor a közélet felszínén működni tapasztaltunk. Hiányoztak ugyan a sorból sokan, kiket a halál közölünk elragadott, de megtartott az Isten mégis ismerősink közül eleget arra, hogy ezen emlékezetes összejövetel napján nagy részét azoknak, kik egykor a főrendi s követi táblák zöld asztalai mellett, s a megyei tanácskozó-termekben mint kitünő vezértagok, hazafias kitartással küzdöttek a nemzeti műveltség, polgárisodás és előhaladás zászlója alatt, együtt találhassuk.

Reggel 7 órakor az ünnepélyben résztvenni ohajtó sokaság egy része már a budai várpalota udvarára gyülekezett. A palota egyik szárnyából *Benedek* tábornagy ur ő excellenciája, egyfelől a tisztelgő katonaság, másfelől a közönségből alakult sorfalak között ment be a várkaplnába. Egyszerre kocsi robogás hallatszott, s arannyal pazarul ékesített hat szürkkelovos fogaton ő eminenciája, Magyarország hercegprimása érkezék meg, oly általános és harsogó éljenkiáltások között, hogy ahhoz hasonlót rég ideje nem hallottunk.

Az érsék s a számos egyházi segédlet erre a kápolnába ment, a hol a „szent jobb“ ereklyéje őriztetik. A közönség, az ünnep méltóságához tartva magát, esendes áhitattal várta meg, míg oda benn a szertartás psalmódiai végbementek. Ekkor önkéntelenül, mint terhes felhőből a mennydörgés, egyszerre csak a „Szózat“ vallásos és nemzeti dallam kezdte a levegőbe emelkedni, viszhangoztatva a nagyszerű palotának udvarfelőli magas homlokzatától.

A menet, a templom felé indulva, ismét visszanyeré tisztán egyházas jellemét, s az ő magyar „Oh dicsőséges szent jobb kéz!“ himnussa zengett a papság, s ahhoz közelebb menők ajkairól.

A templomban főtisztelendő Róder Alajos, egyetemi tanár és hitszónok ragadá el azon egy pár ezer embert, kik Mátyás király egykori fényes templomának mai nap már eléggé izléstelenül átalakított boltozati alatt helyet

találhatának. A rend azonban oly példás volt, hogy mindazok, kik az ünnep-tartásban, hogy új fejezzük ki magunkat, hivatalyszerűleg voltak jelen, a tolongás daczára, a templomba juthatának, s ott kirendelt helyeiket elfoglalhatták.

Az egyházi szónok remek beszéde, kétségkívül nyomtatásban is meg fog jelenni, addig pedig nagy nehézséggel járna az egyszer hallott, kitünő gondolat és művészettel kidolgozott, s ihlettel elmondott műből az egyes helyeket pusztán emlékezetből kiszemelni. Ohajtjuk egyszersmind, hogy az elvetett mag termékeny földet talált legyen; mert lehettek a hallgatók között olyanok is, a kik hallván a magyar nemzet ősi fényéről, az Árpádok eposzi koráról, a Hunyadyak ragyogó dicsőségéről, s azon óriási feladat hőiesen történt megoldásáról, a midőn az ozman hatalom hódítási korszakában, Isten, épen e nemzet vállaira veté Európa, s a keresztyénség megmentésének súlyos kötelességét — helyesebb fogalommal birandnak a megfogyott de meg nem törött magyar nép életképességéről, s a mellett historiai ismeretük tárházát is, oly téren, mely rájuk nézve netán elhanyagolva volt, gyümölcsöt ígérőleg bővíthetik. — Hogy mily lelkesedés között indult az egyházi menet, templom után a várkaplnába, irtuk. A „Szózat“ a várpalota udvarán újra és ismételt ízben megzendült. Leírni azt: mily hatása van annak, ha a megszámlálhatlan sokaság, ugyanazon érzelmtől vezéreltetve, hangos kórusával a levegőt megreszketteti — csak az olvasók képzeleti tehetőségét korlátozná szabad működésében.

Az ének után a primás kocsija megindulván, a népszerűség koszoruját viselő főpásztor a tömeg által a primási palotába kísértetett. A lelkesedés még mindig nevedett; az ifjak közül többen zászlót ragadva kezükbe, a diszkoci külső ílleseire ugrottak, s ezerszeres éljenzések között, vallás és telekezet különbsége nélkül bebizonyíták ragaszkodásukat.

A palotába érve, a Szent István társulat igazgatója f. t. *Danielik* János egri kanonok tolmácsolá az összes közönség érzelmet. Beszéde, több ízben megszakitva, a tetszés és helyeslés nyilatkozatait idézé elő.

„Ő eminenciája pedig — mint ezt a „P. N.“-ban feljegyezve találjuk — „atyai nyájassággal fejezé ki örömét, hogy szent István ünnepére a hívek oly nagy számmal sereglettek egybe; köszöné az iránta mutatott rokonszenvet, csodálatát nyilvánítá, hogy ez érzelm ily határtalan, mit azonban annak tulajdonit, hogy az egész haza meg van győződve arról, hogy ő mindent megtesz a hazáért, a mit csak tehet stb. — Egyszersmind óvá ő eminenciája a jelenvoltakat a türelmetlenségtől és elhamarkodástól, mert mindennek jól meg kell érlelődni, mint a gyümölcsnek, azért béketűrésre és várakozásra inté hallgatóit.“

Szívöl fakadt éljenzés követé e szavakat, s azután b. Vay Lajos a protestánsok nevében szólalt fel. Mire ő eminenciája megjegyzé, hogy a magyart annyira jellemző vallásos türelmesség szellemében, magasztosnak találja, hogy a mai ünnepen, mint ngyanazon édes haza gyermekei mindnyájan résztvettünk.

A nap hátralevő része vig lakomákra s mulatságokra fordított. *Benedek* tábornagy urnál volt a diplomatiiai ebéd, hol a primás mint fővendég jelent meg. Ő excellenciája a hercegprimásért emelt poharat, s a bibornokérsek körülbetől e szavakkal válaszolt: „Szép renddel, méltósággal, komolysággal ültük meg e nemzeti ünnepet; nyilatkoznom kell az ellen, mintha ez alkalommal rendtelenség vagy kihágás történt volna. Csak azt az egyet sajnálom, hogy Ő Felsége nem volt jelen, s nem lehetett tanuja a nem-

zet lelkesedésének. „Éljen a király!“ E felköszöntést a magas uri vendégek általános „éljen“-e követte.

Ugyanezen órában a város külön helyein vig és barátságos lakomák rendezettek. Különösen az „Európa“ vendéglőben igen előkelő s hazafias vendégsereg gyűlt össze. *Károlyi Ede* gróf a primásért emelt poharat. *Desseffy Gyula* a nemzetiségek egyetértését élteté *Kovács László*, heves-megyei birtokos, kinyilatkoztatta, hogy őt s ismerőseit nemcsak a vallásosság, hanem a hazafias érzete is gyűjtötte e helyre. Hasonlólag poharak emeltettek, *Károlyi István* és *Károlyi Ede* grófokért, *Deák Ferencz*ért és *Bartakovics Béla* egri érsekért. *Ivánka Imre* a távollévőkért ivott, a kik jelen nem lehettek, de gondolatban és érzésben velünk ünnepeltek!

Jelen volt az angol *parliament* egyik tagja: *Calthorpe* ur, a ki angolul szónokolt, s kinek szavait *Andrássy Gyula* gróf szellematosan tolmácsolá. E szónoklatban két dolog lép meg kellemesen a hallgatókat; először, hogy az angolok tudják azt, hogy a magyar *arany bulla* az angol *nagy charta* keltével csaknem azon évrre esik; másodsor, hogy az angol szabadelvű férfi nagy elismeréssel szólott a magyar nemzet vallási türelmességéről, s állította, miszerint e részben még az angolok is nagyon sokat tanulhatnak a magyaroktól.

Normanap levén, a színházak zárva maradtak, s azért a közönség számára nem maradt egyéb teendő, mint sétálni az utcákon vagy a Városerdőbe menni. Azonban, a hova az ember elnézett, minden nyilvános helyet rakva talált mulatókkal. Az ifjuság egyenesen az ünnep színhelyéről indult a Városligetbe, még pedig zászlóval, kalap levélle, és a „Szózat“-ot énekelve. A menet mindinkább gyarapodott, míg végre a hosszúnál hosszabb király-utca egészen megtelt emberekkel; a rend azonban sehohsem zavartatott meg. Ebédután, a szó teljes értelmében, a fél város gyülekezett össze Pest városának ezen közmulató helyén. Ének, poharazás, felköszöntés és a nemzeties lelkesültség számtalan nyilatkozatai fejezik be a napot. A város, részben, újra ki volt világítva, a sokaság éjfélig hullámozott az utcákon; a *Széchenyi-téren*, a *Komló-kertben*, s más ily hiresebb vacsoráló helyeken, a vigalom „kivilágos kivirradtig“ tartott.

Irodalom és művészet.

— (1861-ik évre megjelent naptárak.) Ezuttal csak egyszerűen megemlítjük a jövő évkora fecskéit; később bővebben is szándékozunk velük megismerkedni. *Landerer és Heckenast*nál a következő naptárak adtak már ki: 1) *Tárca naptár* 1861-re aranyos kerettel a legkisebb alakban szerk. *Girókuti*. Ára 40 kr. — 2) *Hölgynaptár* 1861-re szerk. *Jósika Julia*, aranyos keret, színezett boríték, művészileg kiállítva. Egyetlen a maga nemében. Ára 80 kr. — 3) *Magyar nép naptára* 1861-re szerk. *Girókuti*. Egy toldalékkal e cím alatt „*Paprika Jancsi* mesés kalendárioma,“ mindenféle tabellákkal. — 4) *Bolond Miska naptára*. Még bolondabb az eddigieknél, hanem ő már assecuráltatta magát az „*Ankernél*.“ Ára 80 kr. — 5) *Házi naptár* a magyar nép számára, igen jó olcsó naptár. — 6) *Határidő naptár*, ügyvédek s minden rendszerető ember számára, számítási tabellákkal bővítve. Ára 1 ft. újpénzben. — 7) *István bácsi naptára*. Szerkeszté *Majer István*. Ismert erkölcsi s vallásos irányu modorában. Ára 80 kr. — Továbbá megjelent: *Protetáns naptár*. Szerk. *Ballagi Mór*. (*Engel és Mandello* nyomdájában.) Ára 50 kr.

+ Megjelent „*Szent István király ünnepe*“ az ünnepélyes bucsumentrenddel. A nagy király életrajzával és sz. ereklyéinek s a sz. korona történetével. Kiadta *Werfer Károly*. A füzet 18 lapra terjed s 4 képpel van diszitve, melyek sz. *István királyt*, palástját, koronáját s a korona jelvényeit ábrázolják könyomatban.

+ (A *Szent-István-Társulat*) következő munkácskára figyelmezteti a közönséget: „A *Szent István* első magyar király tisztelete, mint *Budán* tartatik.“ XII. 96 lapra terjed s ára szép kemény kötésben 10 ujkr. Kapható a *Szent-István Társulat* ügynöki hivatalában, *Lipót-utca* 8. sz. a.

+ (*Remellay Gusztáv* „*Multunk hölgyei*“) című, különösen a nőnem számára regényes krónikamodorban írt munkájának 1-ső kötete, gr. *Széchenyi Istvánné* könyomatu arcképével diszitve s *Vörösmarty*, *Garay* és *Arany* több szép költeményével is érdekessítve, megjelent. A második kötet jövő hó elején fog a sajtó alól kikerülni. Az előfizetési ár mindakét kötetre 1 ft 40 kr, diszkötésben 2 ft 50 kr. A megrendelések a szerzőhöz (az újtérre, a magyar biztosító-társaság irodájába) küldendők. Mint az első kötetben közzétett előfizetők névsorából kitetszik, a munka, különösen hölgyeinknél nagy pártolásban részesült.

+ Megjelent: „*Gróf Széchenyi István rövid életrajza*.“ Szerzé és kiadja *Kotsányi László*. Őt szép könyomatu kép disziti e 48 lapra terjedő s igen csinosan kiállított füzetet.

+ (*Kotsányi László*) *Mirecourt Engen* „*Harmadik Napoleon*“ című életrajzának magyar fordítására nyit előfizetést illetőleg aláírást 1 ftjával, september végeig *Bécsbe*, *Haas K.* könyvkereskedésébe (*Singerstrasse* 878.) küldendő. Ugyancsak *Kotsányi László* „*Költészeti kincstár*“ című magyar anthológiára is nyit előfizetést, 2 ftjával, diszkötetű példányra 3 ftal. 4 jelesebb írónk arcképével lesz diszitve. A jövedelem harmadrésze az országos *Széchenyi-szoborra* fog fordíttatni.

+ Megjelent a „*Tulipános bokréta*.“ Kötötte *Rákosi László* és kegyeres pajtása *Csákányi Laci*. Van benne sok sült és sületlen vers 70 ujkrért. Ugylátszik, szerző humorizálni szeretne, de sehoggy sem akar neki sikerülni. Jobb volna, azt a tehetséget nem zaklatni.

+ (*Hartleben Olvasó-társból*) megjelent a 39. és 40. füzet. Tartalma: „*Jehu társai*.“ Történeti regény a consulság korából. Irta *Dumas Sándor*. Fordították *Huszár Imre* és *Nagy István*. Első rész.

+ (*Virághalmi Ferencz*) szorgalmas és tehetséges fiatal írónk ismét egy új, két kötetes regényére nyit előfizetést ily czim alatt: „*A király vendégei*.“ Előfizetési ára a két erős kötetű munkának 2 ft. Az előfizetések september végeig szerzőhöz *Nagy-Démre* (u. p. *Pápa*) küldendők. 10 előfizető után egyszerű, 20 után disz-tiszteletpéldány jár.

+ Megjelent: „*A magyar ifjuság évkönyve*.“ I. folyam. 1860. Szerkesztik *Beniczky Emil* és *Úrváry Lajos*, pesti jogászok. A „*Tájékozásul*“ című czikk után a 112 negyedréttű lapra terjedő könyv két részre oszlik, u. m. szépirodalmira és krónikaira. Amaz negyvenegy, részint ismert, részint ismeretlen nevű ifjaktól hoz prózai és kötött beszédű műveket, melyek egy pár fordítást kivéve, mind eredetiek, részben már a lapok hasábjain megjelentek. A második vagyis krónikai részben pedig a következő öt czikk foglaltatik: A bajai főgymnasium irodalmi munkássága 1858. és 1859. években; a nagyváradai gymnasium; a magyar királyi tudományos egyetem; a bécsi Pázmány-intézet; irodalmi mozzanatok a pesti nagy-gymnasiumban. — Az *Évkönyv* tartalma általában a magyar ifjuság szép szellemi törekvéseire mutat. — Miután e vállalat tiszta jövedelme a leendő magyar írói segélyegyletre van felajánlva, a szerkesztők a könyv borítékán előleges beszámolást tesznek közzé, a miből megértjük, hogy az előfizetők összes száma 383-ra megy, tehát az előlegesen begyűlt összeg is ugyanannyi. A kiadások mindössze 367 ftra rugnak, fenmaradt tehát tiszta jövedelmül 16 ft, melyhez még a könyvárusi uton eladandó példányok összege járuland. Az előfizetők névsora s a teljes számadás a jövő évi folyamában fog közzététetni.

+ (*Az öreg Dumasnak* „*Egy szerelmi kaland*“) című regénye, mely közelebb a „*Hölgyfutárban*“ látott először napvilágot, most egy külön önálló kötetben is megjelent. Érdekességére nézve elég legyen annyit megjegyeznünk, hogy a regény hősnője *Bulyovszky Lilla*.

+ (*Irodalmunk*) nemsokára egy érdekes uti naplóval fog gyarapodni. E napló, gr. *Wass Adámné*nak *Olasz- és Franciaországban* tett utazásait foglalja magában. Már sajtó alá adták, s úgy halljuk, hogy september közepén fog megjelenni.

b.— (*Új lap*.) *Kolosvárott*, írja a „*K. K.*“ új magyar politikai lap fog megindulni „*Korunk*“ czim alatt, *Fekete Mihály* szerkesztése mellett.

+ (*Az írói tulajdonjogot szabályzó törvény alapterve*) már elkészült, s most van tanácskozás alatt.

+ (*Zeneirodalmunk*) legközelebb igen érdekes hangjegyzettel gazdagodott, mely 30 eredeti magyar darabot tartalmaz; *Bihari*, *Csermák*, *Lavotta*, *Rózsavölgyi* s több más régi magyar zeneszerzőktől, zongorára átírva *Bartay Ede* által. A jeles tartalmu füzet 51 lapra terjed s *Zsombolyai Csekonics Jánosné Liphay Leona* bárónőnek van ajánlva.

Egyveleg.

△ (*A chinaiak*), egy újabb utazó szerint, nem egészen olyanok, mint Európában írják és rajzolják őket. A szemek ferde iránya nem általános jellemvonás, mert ott számtalan különféle alaku s jellemű arc latható ép úgy mint máshol. A ruházat sem általánosan oly egyalaku, mint mi rajzoljuk; ezer meg ezerféle szokást láthatni az utcákon, ép úgy mint nálunk s a ruházat ott, a nagyra fejlett iparnál fogva, felette olcsó s csak a téli bundás ruha drága, melyet nyáron mindenki zálogházba küld, hogy ott gondosan eltegyék, hasonlóan cselekesznek télen a nyári ruhával. Sajátságos nyáron látni a kullit, a legalsóbb osztályu munkást, ki a melegben felöltöjtét leveti s félmeztelen dolgozik. Néha 500 sajkában is csoportosan mennek halászni ily meztelen állapotban s evezőjük rövid s egyszerű de mégis kétszer akkora hatást fejt ki, mint a mienk. A kulinak egyéb eszköze is felette egyszerű. Hihetlen egyszerűségű szövészekén készíti a legszebb selyemszövetet; maroknyi tűz mellett megfőz egy rakás embernek, fazeka alul gömbölyű s két láb átmérőjű, egy láb mély, melyre fedőkép egy mély tálat tesznek, hol halat, húst stb. főznek, erre jó a domboru föld, hanem fölül ez is lyukas, úgyhogy ide megint kis fazekat tehetni, valaminek a gőzön megfőzésére. A kuli nem iszik hideg italt, csak théat s ugylátszik, ettől oly egészséges. Némely orvosszereket is igen régtől ismernek, így használják a mirenyt (arsenik) a váltó láz ellen. Az érvágást kerülik. Sok betegséget igen helyesen gyógyítanak s néha sajtáságosan. Így egy gyermek az angolkórban nagymértékben szenvedén, az orvos játszóársul majmot hozott neki, melyből pár nap mulva táplevest készített a gyermeknek s ez meggyógyult attól.

⊙ (*Napoleon-muzeum*.) *Demidoff* herczeg egyik unokája, *Elba-szigeten* gyűjteményt szerez *I. Napoleon* butorai, ékművei s ruháiból. Van ott egy levele is, melyet még, mikor *Párisban* mint elbocsátott ezredes szükségben levén, barátjához, *Talma színészhez* írt, s ebben többek közt így nyilatkozik: „*Legutolsó fillérem van zsebemben. Nem volna néhány frankja számomra? Nem fognám visszautasítani, megfizetném az első országból, melyet meg fogok hódítani stb.*“

⊙ (*Nagy rózsafa*) látható *Ehltenham-ban* egy kertben, mely 30 láb magas és a bimbókon kívül 20,000 fejrő rózsas csügg rajta.

b.— (*Új majomfaj*.) *Nyugat-Afrikában* egy majomfajt fedeztek fel, mely nem nagyobb egy egérnél, s a természetleírásban *Galago murinus* nevet nyert.

△ (*Az angol főnemesség eredete*.) *Gróf Cornvallis* őse kereskedő, *Essex-é* posztóárus, *Cravené* ruhaboltos, *gróf Varvick-é* gyapjúkereskedő, *Northumberland* hgé gyógyszerész, a *Dortmouth*, *Radnor*, *Ducie*, *Domfret*, *Tankerville*, *Dormer* és *Conventri* családok alapítói mind szücsök voltak; *lord Dudlei* ősei aranymivések stb.

b.— (*Angliában a halászzattal*) összesen 101,351 ember foglalkozik 12,802 sajkán; a hálók s sajkák stb. eszközök értékét 7,390,960 ftra becsülik.

Egyház és iskola.

+ (A pesti egyetemen) Gebhardt Ferencz tanár ur nyugdíjaztatása következtében a gyógyászati klinikum tanszéke üresedésbe ment.

— Szatmár augusztus 17. Örömmel jelenthetem, miszerint: Szatmár-Németi gymnasiumunkban az október 1-ső napjával kezdődő 186°/₁ isk. évben a négy osztály az ötödikkal fog növeltetni. Kiket tehát a helyzet és hajlandóság humanus szellemű tanodánkhoz fűz és köt, bizton hozhatják gyermekeiket védelme alá a szatmári tanároknak, kikben — mint jóra való magyar emberekben, a növendékek, édes testvéreket, meleg keblű barátokat, s oly atyákat találnak, kik az igazságot irgalommal és szeretettel tudják és szokták fölereszteni és párosítani. — Bartók Gábor igazgató s az ötödik oszt. vezértanára.

— (Prot. egyházférfiak sorsának jobbra fordulása Poklostelken.) Köbölkut (Ermellék), aug. 14. Méltatlan volnék a bizalomra, s hálátlansággal fizetnek a jóért, baráti ellátás- s szíves fogadtatásért, ha feledni tudnám azon jelenetet, melynek a közelebbi napokban Poklostelek szomszéd helységben az ottani t. cz. közbirtokosság meghívásából szemtanuja voltam. Birtok-resignatio vala itten, melynélfogva kezéhez vehette, s mint saját magát szabadon mivelheti ezután kiki azon földrészt, melyet neki a tagosítás kimutatott. E tagosítás egyik fényoldala az, hogy az ottani eddigelé sok szükséggel küzdött protestans belső emberek állásán segítve van. Nem lehet, hogy örömmel ne tudassam önnel, s becses lapja olvasóival azon szerencsés körülményt, miszerint néhány nappal ezelőtt, az evégre testvériesen ölelkezett poklosteleki r. kath. és prot. közbirtokosok közreműködése folytán a helybeli ref. lelkész 46, az iskolamester 23, azelőtt kenderföldkül használt legjobb minőségű holdaknak jöttek birtokába. Üdv nektek derék honfiak! kik felfogva korunk igényeit, s belátva, miként prot. egyházférfiaink nyomasztó helyzetén segíteni legbiztosabb uton tagosítás által lehet, jó példával mentek elő, egy ezelőtt kevés jövedelmű egyházat az ermelléki előkelőbb egyházak sorába emelni sietvén. Vajha példátok a négy folyam partján mindenütt több hozzátok hasonló áldozatkész követőkre találjon! Legyen jutalmatok, hogy időről időre minél nagyobb tudomány s készütséggel bíró művelt lelkészeket s tanítókat nyerjete.

Ámbár a dicsőség e részben — egynek kivételével — a t. közbirtokosságot éri: szabadjon azonban a több jeles közt t. Balogh Mihály urat, mint minden józan reform, haladás s vállalkozás emberét felemlítenem, ki kezdetől fogva végig, ügyes kezekkel úgy forgatta a tagosítás kerekeit, hogy vele a belső emberek sorsa is jobbra forduljon; ki azért is, hogy az egyház s község használatára saját illetőségéből egy hold földet téglá s vályogvetőnek kihasíttatni engedett: bebizonyította, hogy közhasznú ember. Éljen ő, s vele együtt a poklosteleki közbirtokosság; s a tagosítás áldásos hasznait élvezék mind ők maguk, mind utánuk a következő maradék! Pap Gábor.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (Szalmagyári ösztöndíjak.) Irtuk, hogy Brunner pesti kereskedő saját szalma-kalapgyárában, a munkások serkentésére, a legfinomabb szövet készítőinek egy-egy arany értékű érmet tűzött ki jutalmul. E jutalomban eddig két leány részesült, az egyik Setér Julia, a másik Jankó Borcsa, ez utolsó még csak 15 éves.

⊙ (Erdélyben a verespataki aranybányákon) egy helyre akadtak, honnét rövid időn legalább is egy milliónyi aranyat remélnek kinyerhetni. Mai időben majd mindennap aranybányák felfedezéséről olvasunk s mégis általános a panasz, hogy nincsen pénz.

△ (A pozsonyi kincstári szivargyárban) 550 munkás dolgozik, s ezek közül csak 20 férfi, a többi nő; készít e gyár naponként átalán 550,000, havonként 2 millió és évenként 26,200,000 szivart. Jelenleg 10 millió darabból álló szivarkészlet van raktáraiban felhalmozva.

⊙ (A magyar bor a Dunafejedelemsegekben), írja Komáromy Lajos a „Bukuresti Közlönyben, még eddig nem számolhat nagy keletre, mivel ott csak a beköltözött idegenek s a bojárok isznak bort s ez utolsók, mint mindenben, úgy e czikkre nézve is a francia eredetűnek adnak elsőséget, s nagyrészt csak a francia pezsgőt s a bordeaux-it fogyasztják. A középosztály a magyar bort, melyet Bukurestben a szállítási költség miatt 20 kr-ával mérnek, kissé drágának tartja s inkább iszik az olcsóbb dragosányi és odolestiből, habár ez kissé penészes is. A bukuresti kereskedők azért, ha hozatnak is magyar bort, azt más borral keverve francia néven árulják.

⊙ (A csempészet Oroszországban.) Oroszországba legtöbb francia pezsgőt csempésznek be és legtöbb lovat ki. A csempészek általán zsidók, kik csekély nyereségért is kockáztatják életüket. A kicsempészendő lovakat könnyű kocsiba fogják, s oly gyorsan hajtának, hogy az üldöző lovas katonák el nem érik, vagy ha már megközelítik, értéktelen tárgyakat dobnak a földre, miért a kapzsi üldözők kapva kapnak, s így igen elmaradnak.

+ (Új találmányu gőzkocsi.) A skót lapok egy új találmányu gőzkocsit magasztalnak, melyet a Caithnesszi gróf saját utasítása szerint készítette családja használatára, s melyen most a gróf neje és egy barátja társaságában Skóciát utazza be. E gőzkocsi a legnépesebb utcákon keresztül robog, a nélkül, hogy valakit megsértene, s meredeken föl és le biztosan halad. Könnyebb ezt megállítani, mint a lovas szekeret s oly gyors, hogy egy óra alatt 18 mérföldet halad.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (A Szt.-István-társulat) aug. 16-ki választmányi gyűlése. A társulat az ifjusági irattárt folytatni fogja, olykép, hogy a fordított művek közé minél több és oly eredeti műveket vegyít, melyek tárgya a honi történetből legyen véve. — Egy jeles aczélmetsző művésznek Pest számára megnyerése tekintetéből oly módon, hogy az itt állandóan telepedjék meg s iskolát állítson, az elnök ur oda utasított, hogy magát e czélből a műegylettel összeköttetésbe tegye s a közösen elfogadott javaslatot a közgyűlésnek előterjeszse. A tagok száma a mult hó folytán 4 alapító és 141 rendes taggal szaporodott.

⊙ (A pesti műegylet) e havi kiállítása azáltal is nyer érdekességben, hogy abban azon olajfestmények is láthatók, melyek közül a horvátországi szülőkölködök javára rendezett sorsjáték nyereseményei közé megveendő darabok vásároltatni fognak.

⊙ (Új kaszinó Pesten.) A pesti középosztály, főleg írók, orvosok, ügyvédek, folyamodása kaszinó-egylet alakítására, felsőbb helyen helybenhagyatott.

⊙ (Új nevelő-intézet.) Egan James ur, Magyarországon megtelepedett angol, családja segélyével, az angol nevelési rendszer nyomán, Pesten egy leány nevelő-intézetet szándékozik nyitni s különös feladatául tűzte ki a vallásosság, házias egyszerűség, eszélyes takarékoság, munkás tevékenység s nemes önértet teljes fejlesztésére hatni. A nyelvek közül a magyar, angol, francia, és német nyelvekben fognak a növendékek oktatást nyerni. Egan ur lakása: Pest Siputca 3 szám.

Mi ujság?

+ (A Kisfaludy-társaság) hírszerint egy szépirodalmi lapot fog kiadni, melynek szerkesztője Arany János lenne, ki mint a társaság igazgatója, Pestre teendi át lakását.

+ (Garay özvegye) fölkéri mindazon előfizetőket, kik boldogult férje összes költeményeit tán még meg nem kapták volna, hogy ezt tudassák vele, mert ő a nála levő névsor szerint már rég szétküldte a példányokat.

+ (Bosovicz zongoraművész) Debreczent is meglátogatta, hogy ott három hangversenyt rendezzen. Első hangversenyét aug. 12-én adta, könnyen megszámlálható közönség előtt.

+ (Esztergomból) írják a „Nép Ujságának“, hogy ott a hercegprimás ő eminentiája aug. 12-ke éjjelen nagyon meg volt lepetve, midőn halóterme ablaka alatt a pesti egyetemi ifjuság dalárdója, a legszebb, vallásos kenetű énekeket egyszerre rákezdé. Ő eminentiájának udvari pappai az ablakokat foglalák el, hogy még inkább gyönyörködhesse az ifjak énekében, kik elvégezvén tisztelkedésüket, halkan, mint jöttek, visszafordultak.

— Hegedüs János orvos sebész tudor, szülész és műtő, mint magángyakorló orvos Budán telepedett le; lakása van a várban Fortuna-uteza 126 sz. alatt. A fentnevezett a magyar orvosi egyetem sebész kórodájában Balassa tanár oldala mellett — mint műtőjelölt — két évig működött, s orvosi tapasztalatok gyűjtése végett hosszabb ideig tartózkodott külföldön is.

△ (Katoná József síremlékére) már annyi pénz gyűlt be, hogy az illető választmány már az elkészítést is megkezdhette. Dunaiszky László pesti szobrász van megbízva a munkával, mely csak a jövő tavasszal leend befejezve s felállításra alkalmasint a költő halála napján, april 16-án, fog végbe-menni.

△ (A mehadiai fürdőknél) felette sok oláhországi bojár van együtt, kik az ott megjelenő magyarok iránt a legnagyobb előzékenységet tanusítják. Egy katonai s egy magyarországi cigány zenebanda működik s ez utolsónak magyar darabjai mindenkor nagy közönséget csalnak a sétányra.

+ (Irodalmi részvétlenség.) A „Debreczeni K.“ panaszkodik azon fagyasztó részvétlenség miatt, mit Debreczen irodalmi mozgalmi iránt különösen az ország fővárosa tanusít. Ugyanis Kulini B. és Sárvary E. „Magyarország hirneves leányai“ című vállalatára Pestről két előfizető érkezett, Balkányi „Ösmeséire“ egy sem, Beranger dala magyar fordítására szintén egy sem érkezett. A „D. Közlönynek“ is csupán két előfizetője van az ország szívéből. Okait nem puhatolja a D. Közlöny.

+ A „Buk. Közlöny“ írja, hogy a külföldről Bukarestbe jövő orvosoknak és szülész-nőeknek okleveleik előmutatásán kívül még elméleti és gyakorlati vizsgát kell kiállniok, bármelyik egyetemen végeztek is tanulmányaikat. E figyelmeztetésre különösen fölhíja a nevezett lap Bukarestbe vándorló házánkfiait s leányait.

+ (Dumas Sándorról) azt beszélik jelenleg Nápolyban, hogy legutóbbi ottlétekor elindulása percében egy nápolyinak következő tartalma emléklapot adott át: „Vizontlátásig a királyi palotában, hol Garibaldi egy szobát ígért számomra fentartani. Dumas Sándor.“

+ (Szerencsétlenség krinolin miatt.) Toursban Franciaországban egy férjet az örültek házába vittek, mert nejeinek 18 darab krinolinját széttepte. A tébolydai jelölt utközben azt mondta volna, hogy nem most kellene őt az örültek házába vinni, hanem akkor kellett volna, mikor azt a 18 krinolint vette.

⊙ (Szébasztopol kikötőjében) nagy szorgalommal szedik ki a vízből a keleti háboru alatt elsüllyesztett orosz hajókat. A munkát egy amerikai vezeti. Új év óta már négy gőzöst s egy fregáttot huztak ki a vízből.

+ (Joachim József hazánkja s világhírű hegedűművész), ki jelenleg a hannoverai király első hegedűse, s hangverenyigazgatója, el akarta hagyni állomását, de a király bőkezűsége évi járadékát megkettőzteté, s így ő továbbra is megmaradt állomásán.

— (Sz. István-ünnep Dunavécsein.) Aug. 19-én a d.-vecsei ref. egyház is megülte István király ünnepét; ki az országnak, a hazának, az egész nemzetnek volt első koronás keresztény királya. Az ünnepélyt nt. Csikay Imre lelkész ur buzgó imával nyitotta meg, melyben könyörgött a haza jóllétéért, s azért, hogy e honnak fiai és leányai, legyenek hív gyermekei az édes hazának. Ezt követte, egy rövid, de velős egyházi beszéd, melyben megmutatta, hogy István szelleme iránt tiszteletünket tartozunk nyilvánítani, 1-ör a vallás, 2-ör a haza nevében. — Az első részben elősorolta a nagy királynak a nemzet megtérítése körüli érdemeit, s az akadályokat, melyekkel küzdenie kellett; a második részben előadta, mennyire tisztelte a nagy király, népének jogait s a nemzet szabadságát. A jeles egyházi beszédet rövid ima s alkalmi ének rekeszté be. — Ugyanez nap estéjén a lelkész vendégszerető lakán, Tomori Annasztáz és Losonczy Lászlóhoz, az irodalom két bajnokához vala szerencsénk, s körükben néhány vidám órát élvezhetünk. — B. I.

— Losonczról írják aug. 11-ről: Esős időnk járnak, temérdek kárunk van az gazdáknak, miután a learatott vetést sokan be sem hordhatva, csak az ugaron hagyták; fele kicsirázik. — Szellemi művelődésünk pang; ifja örege kuglival és kalabriással öli az időt; de ezt ki ne írják, mert betörök a fejem. — Sok ember fejfájásról panaszkodik, több pedig fél a kolerától; de eddig még egy sem halt bele. — Színészeink nincsenek, s nem is várunk. Ide félnek is jöni részvétlenség miatt, mert itt vagy bukik vagy szökik a színész. — Egy 29 éves gyógyszerész provisor Pokorny Antalt, ki aszkórbán halt meg, mult hó végén nagy fényvel temettünk el 24 fáklós és 4 kardos fiatal ember kíséretében. A nagyreményű derék fiatal férfi bucsuztatója, J. J. által szerkesztve és előadva helyre illő volt. — E.

— A szűkölködő horvátok számára rendezett sorsjáték nyeremény-tárgyai mindenki által megszemlélhetők Testory Antal diszműúru-kereskedésében (Váciutca és Kristóftér szögletén.) Remélhető, hogy e hír igen sokakat fog érdekelni, s ezáltal a sorsjegyek is gyorsabban keletnek fognak örvendeni. Hiszszük, hogy nemsokára a huzás napja is közzé fog tétethetni.

+ (Reszlernek Zágrábban működő magyar színtársaságáról) a lapok azt a hírt hozták, hogy további előadásai hatóságilag betiltattak. E hírt legújabb Zágrábból megegyeztetve a magyar előadások ott nemesak hogy akadálytalanul folynak, de az irántai lelkesedés és pártolás napról napra növekszik. A „Bibor és gyász“, meg „Brankovics Györgyöt“ ismételni is kellett. A zsviók, meg az éljenek viharzerűleg rázzák meg minden előadás alkalmával a színház falait. Horvát testvéreink egy része horvát, más része magyar nemzeti ruhát visel. Ez utóbbiakhoz tartoznak egyebek közt Jelasich Károly gróf, a meghalt bán unokaöccse, s a Jozipovichok is.

— (Reményi Erdélyben.) Kézdi-Vásárhely, aug. 15-én. Aug. hó 9-én vala szerencsés városunk, világhírű művész-hazánkfiát Reményi Edét fogadhatni. Csernátonig mentünk elébe lelkes szónoklatokkal üdvözölve az érkezőt, mikre ő szinte lelkes, magyar nyíltsággal felelt. Egy öreg csikóbőrös kulacs s a híres kézdi-vásárhelyi mézes pogácsák kézzel kézre jártak a vidám csoportban, s főképen az angol uraság, ki a művész kísérője — úgy meghuzta a félvedres kulacsot, hogy magunk is megbámultuk. Toronymagas porfellegben közeledtek a rohanó kocsik a városhoz, melynek végén ünnepileg öltözött kis leánykák friss koszorúkkal áraszták el a művész kocsiját.

Közéledt után, melyet lelkes felkészítések fűszereztek, a művész szűlésén, megjelent a városi nemes csizmadia-czéhnek négy tagból álló küldöttsége, szives üdvözlés után tudtára adva, miszerint a nemes czéh az ünnepeket művészt, nevével évkönyveit megtisztelendő, ugyan azon napon tartott gyűlésében csizmadianasnak kinevezte, meghíva egyszersmind a művész urat, hogy az egybegyűlt nemes czéhnek megjelenésével megörvendeztetni sziveskedjék.

Reményi azonnal több ur társaságában megjelent a czéhgyűlés helyén lelkes éljenektől fogadotva, megköszönte a nemes czéh bizalmát, megkérte neveiket egyenként emlékkönyvébe beírni, s mig ez és a hazafias szavaktól kísért áldomásphár üritése folyt, megazemlélve a czéh zászlóját, elrendelte, hogy költségén Magyarhon s a Székelység czimere a zászlóra felhimeztessék, valamint, hogy a nemes czéh egy pár magyar czizmát készíttessen számára. Természetesen, hogy mindez örömmel, lelkesüléssel fogadtatott.

Most már a hangversenyéről kellene írnom, hanem — sutor ne ultra — csak a székely nótára tett megjegyzését egy vidéki társunknak emlitem meg, t. i. hogy egy ily kalákással 3 nap alatt Háromszék tenger gabonáját mind le arattatná. — Hangverseny után fáklós lobogása s a Szózat éneklése közt kísérte a lelkesült tömeg szállására s onnan a tiszteletére rendezett vacsorára a művészt, hol természetesen, hogy a lelkesnél lelkesebb felkészítések szintén ki nem maradhattak.

Másnap városunk (mely szintén tiszteletbeli polgárnak választotta) bucsut mondott a derék művésznak, a csizmadia-czéh emlékül egy régi emlékpénzzel lepve meg, az ilyenekben szerfölött gyönyörködöt. Utját innen Brassó és Szebennek vette.

Bevégzésül csak egy pár szót még derék csizmadiainkról. Ők ugyanis már régóta egy kis olvasó-egyletet alakítottak, üres ideiket hasznos olvasással töltendők. Több lapot hordatva már előre értesülve voltak a művész világhire, hódításai és diadalutjáról s innen magyarázható, hogy városunk többi lelkes czéhjei felett most csak ők szerencsések a világhírű művészt, az angol királyné ő felsége solo-hegedűsét czéhök tagjául birhatni.

+ (A magyar kalapok viselése Párisban) mind jobban divatba jő. A leggazdagabb és legbefolyásosabb társadalmi körökhöz tartozó urak és hölgyek viselik a magyar kanász- (a francziák szerint „cannasse“) kalapokat.

— Alsó-Bácsból aug. 13-ról írják: Folyó hó 12-én az újvidéki ref. egyházban szép ünnepély ment végbe. A nevezett egyház oly ifju egyént nyert papjával a traktustól és superintendentiától, kitől nagyon is zilált állapotában sok jót és hasznos felvirágzást remélhet. Az ifju lelkész beavatója nt. B. Zs. cservenkai lelkész ur ihletett szónoklatával nagyon megnyerte a sziveket, s mély figyelemre bilincselte a népet, valamint az új lelkész is, t. M. I. ur beköszönő beszédével hívei előtt a köztetszést kivívta magának. Az ünnepély méltóságát főként emelte, kerületi főnökünk mélt. V. ur s több nevezetes hivatalnok jelenléte, kik bár nem hitünk sorsosi, de épen azért örvend azon a mi lelkünk. Társalgásunk feszelen volt. Vig mulatásunkban megemlékeztünk sok jelesünkről, sőt kedves hazánkról is. — Aratásunk be van végezve. A termés minden gabonából kielégítő. A behordással nagyon megakadtunk a temérdek esőzés miatt; kinn a tarlókon keresztetekben csiráztak buzáink. Most már a nyomtatásra várjuk a kedvező időt. — N. L.

+ (Még a jégeső is használható.) Oroszlórol tudósítják a „P. Lapokat“, hogy még a jégeső is képes hasznos tenni, daczára annak, hogy nagyon különösen hangzik. Ugyanis az igen szépen diszló tavaszi repcét egyszerre ropant mennyiségű fekete hernyó lepte el, és azt irtózatosan kezdé pusztítani. Lehetetlenek látszott a repce megmentése, midőn egyszerre jó reá egy jégeső, mely a nélkül, hogy a repcében sok kárt tett volna, a fekete hernyókat egytől egyig a száráról levette, s ugylátszik, meg is ölte, mert azóta még fáját sem lehetett látni; a repce pedig kielégítő eredményt mutat.

+ (A Bukarestben levő magyar dalmütársaságra vonatkozólag) a „B. M. Közlönyben“ következő „nyilatkozatot“ olvassuk: „Mig a bukaresti magyarságnak zsebében egy parája, asztalán egy darab kenyere és egy pohár bora leend, az itt működő magyar dalmütársaságnak a „consulság utján hazaküldéséről“, s a „M. Sz. Lap“ levelezője által koholt „hajmeresztő nyomoráról“ szó sem lehet. Ennyivel tartozunk az igazságnak, s nemzetünk itteni töredéke vendégszerető házaik ellen támasztott rágalmak férfias visszautasításának. — Több bukaresti magyar polgár.“

+ (Egy kis zavar a német nyelv miatt.) A „Bolond Miska“ irta ugyan, de azért megtörtént, a mint következik: Az a . . . i adópénztárnak két uri egyéne belyegcsontkítási öszlete levén behajtandó, egy akkori — most már Istenben boldogult derék „civilizátor“ kezébe került az ügy, magyarul mondva „Erledigung“ végett. Ki is állította annak rendje szerint a „Zahlungsauftragot“ és megkereste mindenek előtt az a . . . i polgármesteri hivatalt, hogy Fräulein Amalie von Gedő és Herr Lazarus v. Kehlmannról a szokásos idő alatt az illetéket hajtana be. Két fertálmester hat pár csizmát szakgatott el szerencsésen ez ügyben, de fájdalom, mind hiában, — mert végre is hivatalos tisztelettel tudtára adatott az adópénztárnak, hogy a kérdéses egyének a város határán belől nem találhatók. Keresve is lőnek tehát ennek folytán az érdekeltek mindenfelé (ad norman California) Pattonián és Tornian (olvassd Battonyán és Tornyán) is, mig végre három év utáni ide s tova irdogálás után kisült, hogy a keresett egyének mégis csak A . . . n laknak és ott keresendők, csak hogy Fräulein Amalie von Gedő nem más, mint Máli Gedő ügyvéd és Herr Lazarus v. Kehlmann = Lázár Kálmán.

Levelezés.

Erdélyi híradó, aug. 17. Az erdélyi kisvárosi élethez Európában ma már tán csak a déloroszországit lehet hasonlítani, s épen ezért Gogol vagy Lermontoff varázstolla kellene, hogy e rekkenő egyhanguságból képet tudjon kihalászni. Én meleg délután az utcaajtó előtt ülve, könyvvel kezemben hallgatom a nagy csendességet és nézem, a mint a hosszú kucsmás havasalföldi pásztorok juhnyája a piacon lassu bögéssel áthuzódva hajtja a port a végtelen kék ég felé, — mig a postalegény — ez a falusi messiás — a mai csomagot kezembe adja, s kölcsön fejében engem is munkára serkent. — A kezemben levő könyv a Székely József által kiadott „Kármán és M. . . . grófné hagyományai“, melynél nagyobb érdeket közelebről szépirodalmunkban kevés mű gerjesztett. E figyelemre méltó irodalomtörténeti adalékok én is élvezettel olvastam, habár — megvallom — fájt Fanni szép alakját elenyészve látni. Érdekes így is, de szebb volt úgy, mert most nem egyéb, mint Heine „régii története“ — újabb sajtóság és zamat nélkül. De bennem még nem oszlott el a kétségnek és reménynek minden árnya. Nem hiszem egészen, hogy Fanni egy lett volna avval a tiroli asszonnyal — s újabb meg újabb öszvevetés után nem hiszem, hogy Kármán magától irhatott volna olyan naplót! A grófnévali viszonya különben is 1789-re esik, s ettől haláláig még hat év van; azalatt megismerkedhetett a szegény Fannival, ki naplójában azt írja, hogy egész összeköttetések néhány óra terjedt. — Akármint van, elismerendő, hogy a „kiadó“ a régies hangot is igyekezett eltalálni a stylus valódi erejében és színezetében. Bőséges tanulmányul ott állottak elölte Kármán összes művei — ki irodalmunknak körülbelül így is első, Kazinczyt is felülhaladó prózairója.

A júliusi Erdélyi híradók egyikében említett hírlapirodalmi hozzávetés csakugyan teljesebbé megy. Biztos értesülés szerint, t. i. f. é. okt. 1-jén „Korunk“ czim alatt s a „Pesti Hirnök“ előbbi munkatársa Fekete Mihály szerkesztése mellett (ki Kopasz László álnéven volt ezelőtt ismeretes), Kolozsvárt hetenkint kétszer megjelenő politikai lap fog megindulni. Nem emberség a „Kolozsvári Közlöny“ két csillagos újdondászatól, hogy a keletkező lapot már jó előre diffamálja.

Még egy hason terjedelmű, teljesen független politikai és encyclopaediai újság tervéről is van tudomásunk, mely aztán a Királyhágón innen a

harmadik magyar közlöny lenne; de effelől még most bővebb adatokkal nem szolgálhatunk.

„Nagy Jakab, első székely tilinkós“ — ki mellesleg mondva sem nem Nagy, sem nem székely, hanem Grosz nevű marmaros-szigeti élelmes izraelita — Kolozsvárt közönséget nem gyűjthetvén, „külföldre indulása előtt“ a Szilágyságban tesz művészi körutat. Pedig ott ugyanis elegenden vannak — szerencsétlen furulyások!

Gróf Mikó Imrének Beszterczen tett látogatása alkalmával, oda érkezésének emlékeztetés napját egyszerű fáklyásmenet s disztrakoma zárta be, mely utobbinál a magyarok a tisztelőkre elzengett német dalokra magyar dallal s a „Szózat“ elzengetésével s éljenekkel válaszoltak. A fáklyásmenet a „Rákóczy indulóval“ vonult a gróf lakása elé, s a tisztelgést a gróf lelkesítő meleg szavakkal fogadta. Aug. 13-kán kezdődtek a tudományos ülések. Délben diszbedék, melyen az akkor érkezett b. Eötvös József is jelen volt. A toasztok egymást érték, mindannyia a testvériség, egyetértés-, s szeretet szellemétől volt áthatva. B. Eötvös számtalan kitüntetés s megtiszteltetésben részesült. A következő napokban ismét tudományos ülések tartottak, miket diszbedék követtek, miket fesztelen vígság, s lélekemelő hazafiúi öröm s lelkesedés nyilatkozott. B. Eötvös toasztja, ki a közönség kedvence lett, páratlan lelkesedéssel fogadtatott, 16-kán széteszlottak a vendégek, szász testvéreinknél a legjobb benyomást hagyva hátra, s a testvéresedés ez ünnepéről a legszebb emléket vive el magukkal.

A magyar Akadémia palotája.

— (A ház-építés ügye.) Jól értesült kutfőből halljuk, hogy a magyar Akadémia és az első Duna-gőzhajózási társulat között létrejött csere a háztelkek iránt, a városi községnek is megnyerte helybenhagyását. Ennek a gőzhajózási társulat által vállalt kötelezettesek tekintetéből kellett kieszközölni. Ezen társulat, mint értesülünk, a jövő tavaszon egy háromemeletes házat fog építeni az Akademiától cserébe kapott telek felén. Remélhetjük, hogy akkoron már az akadémiai palota építése is megkezdődhetik. Háztelkek már van, és ezzel el van hártva az egyik nehézség, mi eddig a tervek készítésére szándéklott csődhirdeztet akadályozá. Így a jövő tavaszon ismét Pest szépülésének nézhetünk eléje. Ezen építkezések azon részén a városnak bizonyosan fel fogják az építkezési kedvet, mely egy ideig pangott volt, ébreszteni. Az akadémiai és gőzhajózási telkeken kívül még több eladó telek van ott, és alig tévedünk, ha azt hisszük, hogy 4—5 év múlva egy egészen új házsor fog ottan emelkedni. Az akadémiai palota tervei iránt, mint halljuk, az előkészületek folyamatban vannak. Az évrégre megindult aláírást berekesztettnek lehet tekinteni, mint halljuk, a menyiben a gyűjtők legnagyobb része beküldte iva, és a mi még hátra van, szeptember közepére váratik. Így aztán tudatván a rendelkezés alatti somma, a csődhirdeztetésnek semmi sem fog utjában állani. Ezen jó hírekhez adhatunk még egy mást is. A mint jó kutfőből halljuk, a magyar színházi telek ügye is szerencsés fordulati ponton áll. A városi község ugyanis, következetesen a Akadémia irányában követett eljárásához, mint halljuk, oly értelemben készül nyilatkozni, miszerint ezen kérdés kielégítő megoldásához is teljes remény lehet.

— (Heti kimutatás) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a m. Akadémia számára beküldött adakozásokról:

XXXI. közlés: Tisza-Szalkáról többen Horthy Gyula által 15 ft 10 kr. — Pusztá-Fegyvernekről a Széchenyi-ünnepély alkalmával többen Jancsó Dániel által 104 ft. (ebből a tókére 47 ft.) — Orosházáról a szabó, szűrszabó és szűcs egyesült czéhhez tartozó több ifju Rentsisovszky Ferencz által 6 ft 10 kr. — Makóról többen 12 ft 10 kr (ebből a tókére 5 ft.) — Madarról (Komárom) többen Antal Dani által 16 ft 50 kr, 1 db. kétpftos tallér, 1 ujftos, 1 m. huszas. — Összesen: 153 ft 80 kr., 1 kétpftos tallér, 1 ujftos és 1 m. huszas.

Az eddigi I—XXX közlésekkel együtt: 12,452 ft 85 kr; 1 régi római arany, 1 huszfrankos arany, 105 cs. arany, 18 kétpftos tallér, 1 orosz tallér, 3 ujftos, 137 huszas, 2 negyedftos, 1 tizes, 1 db. 100 pftos és 10 db. 20 pftos nemz. államkölesön-kötelezvény.

— (Részletes kimutatása) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez érkezett fentebbi adakozásoknak, melyhez többen járultak:

Tisza-Szalkáról 15 ft 10 krt vettünk a m. Akadémia házára. Az egyes adakozók:

Guthy Komlósi Hon 5 ft, Horthy Gyula 2 ft, Guthy Imre 1 ft, Staigl József 1 ft, Rákóczi Mihály s. Ielkész 1 ft, Fehér János községi bíró 1 ft, Mihály József 1 ft és Kis Ferencz 1 ft izraeliták, Sebestyén Zsigmond földmives 50 kr, Sebestyén Balási Flóra 50 kr, Sebestyén Terézia 10 kr, Serfőző János 50 kr, Váradai Károly 50 kr.

Pusztá-Fegyvernekről a Széchenyi-émlékünnepély alkalmával 104 ft gyűlt össze az Akadémia tőkéréje és háza javára a következőktől:

Bán Samu 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Borbély Ida 2 ft a tókére, Böck Bertalan 2 ft a tókére és 3 ft a háza, Brucklow János 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Csernyus Kálm. 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Domokos Ferencz 5 ft a tókére és 5 ft a háza, Ehrlich Jakab

1 ft a tókére és 1 ft a háza, Ehrlich József 2 ft a tókére és 3 ft a háza, Ehrlich Moses 6 ft a tókére és 6 ft a háza, Ehrlich Salamon 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Gaizgó Jakab 2 ft a tókére és 2 ft a háza, Jancsó Dániel 2 ft a tókére és 2 ft a háza, Knétsy Venczel 3 ft a tókére és 2 ft a háza, Kohn Jakab 1 ft a tókére, Krein Sebestyén 2 ft a tókére és 2 ft a háza, Kronstein Farkas 1 ft a tókére, Kudelka Bertalan 2 ft a tókére és 3 ft a háza, Kudelka József 2 ft a tókére és 3 ft a háza, Petrovay Ádám 2 ft a tókére és 2 ft a háza, Petrovay János 5 ft a háza, Petrovay László 5 ft a háza, Propper Lipót 1 ft a tókére, Puchlin Ant. 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Szabó György 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Tancsits György 1 ft a háza, Till Venczel 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Tóth István 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Tregle Jakab 2 ft a tókére és 2 ft a háza, Vitéz János 1 ft a tókére és 1 ft a háza, Weisz Ábrahám 1 ft a háza.

Orosházán a szabó, szűrszabó és szűcs egyesült czéhhez tartozó néhány ifju aug. 19. és 20-án mulatságot szándékozván tartani, hogy ennek szellemi haszna legyen, elhatározták, hogy az Akadémia számára 6 ft 10 krt küldenek. Az adakozók nevei:

Górbics János 10 kr, Nácsa Mihály 10 kr, Valaszky Mihály 10 kr, Kocsondi Antal 10 kr, Zalaji János 10 kr, Erős Lajos 10 kr, Szűrszabó József 10 kr, Benkó István 10 kr, Farkas Ferencz 10 kr, Szokolay István 10 kr, Bolla György 10 kr, Szűcs József 10 kr, Brestyanszky Károly 10 kr, Morocz Ferencz 10 kr, Bük János 10 kr, Dén József 10 kr, Keresztes György 10 kr, Sze. te Pál 10 kr, Bezi Szabó József 10 kr, Csapó István 10 kr, Szoboszlay János 10 kr, 1 közös pénztárból 4 ft.

Makóról ismét 12 ft 10 krt küldének be néhányan az Akadémia tőkéréje és háza számára, névszerint:

Kabay Sándor 1 ft 10 kr a háza és 1 ft 10 kr a tókére, Kálló György templ. gondnok. 1 ft a háza és 1 ft a tókére, Erdei Tódor községi gondnok 1 ft a háza és 1 ft a tókére, Mercse Záchár 50 kr a háza, Ékes János 40 kr a háza, Pák Mihály 80 kr a háza, Gyulai Péter 30 kr a háza és 20 kr a tókére, Sonkovits István cizmadiamester 40 kr a háza és 40 kr a tókére, Szentpétery István 50 kr a háza és 50 kr a tókére, Burján Ferencz 10 kr a háza, Sonkovits Mihály 20 kr a háza, Szilágyi Mihály 10 kr a háza és 10 kr a tókére, B. Pap Ferencz 10 kr a háza és 10 kr a tókére, Pák László 50 kr a háza, Felberbauer Ferencz 10 kr a tókére, B. Papp Pál 10 kr a háza, Horváth Mátyás 50 kr a háza és 50 kr a tókére.

Madaron (Komárom) még majusban ülték meg a ref. templomban gróf Széchenyi gyászünnepét, mely alkalommal t. Bese Elek lelkész ur meghatóan rajzolja hiveinek a nagy hazafi áldásdus életét. Nemsokára összeállottak a község lelkesebb tagjai s felhívást intéztek a község minden lakosához, hogy az Akadémia házáról, mely a hazai tudományosságnak és művészetnek mintegy Vesztatüze s egyenlően árasztja mindenkire boldogító sugarait, emlékezzenek meg. Az eredmény a lakosok vagyoni viszonyaihoz képest igen kielégítő (16 ft 50 kr, 1 kétpftos tallér, 1 ujftos, 1 m. huszas. Azonkívül 8 ft a Rádayféle könyvtár megvételére.) A következő névsorok mutatja, hogy a lakosok mily nagy része járult a fentebbi adakozásokhoz:

Tis. t. Bese Elek ref. lelkész másod izb. 2 ft, Antal D. ref. tanító egy darab 2 fto tallért, Édes Ferencz 13 kr, Szoknyás János 10 kr, Baranyai István 10 kr, Szabó András 10 kr, Parais Ferencz 10 kr, Lévai Ferencz 6 kr, Lévai János 6 kr, Picziny István 10 kr, Bábindaly Ferencz bíró 50 kr, Lami Gergely 25 kr, Borsányi János 13 kr, Borsányi Pál 10 kr, Sztits Gergely 10 kr, Sztits István 10 kr, Mátyás Pál 10 kr, Lestár János 4 kr, Benke Mihályné 2 kr, Hédai András 6 kr, Szabó Vincez 7 kr, Picziny István Sz. 15 kr, Szuri András 30 kr, Benke János 20 kr, Lami Illyés 20 kr, Lami István 10 kr, Szűcs Ferencz 4 kr, Szekeres István 6 kr, Feró Pálné 14 kr, Sebestyén András 20 kr, Veres István 10 kr, Tóth András Sz. 3 kr, Varga Istvánné 10 kr, Kocsis János 10 kr, Veres György 4 kr, Kis András 10 kr, Ács Lajos 13 kr, Stefankovics Fer. 4 kr, Péntek György 10 kr, Baranyai János 5 kr, Székely Istvánné 2 kr, Csicsó Ignác 10 kr, Csicsó Sándor 4 kr, Lakatos József 10 kr, Dóczé János 10 kr, Mácsik János 10 kr, Antal László 20 kr, Szathmári Jánosné 5 kr, Török Lipót 5 kr, Nagy Erzsébet 10 kr, Csulyak András 10 kr, Dobai Erzsébet 6 kr, Szűcs Ferencz 10 kr, Hédai Ferencz 4 kr, Sztits István B. 10 kr, Bálint Istvánné 10 kr, Benke Ferencz 10 kr, Nagy András 10 kr, Ács János 10 kr, Izsó Istvánné 10 kr, Ipóth Gergelyné 10 kr, Picziny Gergely 10 kr, Szűcs Márton 10 kr, Feró Márton 10 kr, Ipóth Pál 10 kr, Ipóth Péter 10 kr, Bálint Andrásné 10 kr, Izsó János id. 1 ft, Kehi Ferencz 10 kr, Kehi István 20 kr, Szuri Ferencz 10 kr, Tóth András 10 kr, Kovács György 20 kr, Kun Gergely 20 kr, Czékus András 24 kr, Fábrik Ferencz 30 kr, Lami Sára 8 kr, Fábrik András gond. 50 kr, Czibor Sára 10 kr, Szuri Ferencz P. 12 kr, Táncoz Pálné 20 kr, Spitzer Károly 10 kr, Lapos Ferencz 10 kr, Kis Gergely 5 kr, Kis Andrásné 10 kr, Szatmári János 20 kr, Szűcs Pál 10 kr, Knepler Mózes 10 kr, Szűcs András 10 kr, Madarász Éva 20 kr, Lami János C. 38 kr, Bence Ferencz gond. 20 kr, Bence István 10 kr, Bence András 20 kr, Tóth Erzsébet 10 kr, Édes Jánosné 20 kr, Benke Gergely 10 kr, Édes Vincez 1 ft, Édes Gergely 10 kr, Varga Illés 10 kr, Édes András 20 kr, Jankus Gergely 10 kr, Fábrik Erzsébet 10 kr, Töröttó Ferencz 10 kr, Szuri András 20 kr, Czibor János 20 kr, Tóth Mihály ör. 6 kr, Balla Zs. ref. káplán egy magyar huszast, Spacsek Venczel 10 kr, Tóth András kovács 10 kr, Kraboszkó Bertalan 3 kr, Kiának István 4 kr, Fehér Istv. 20 kr, Fehér Ferencz 20 kr, Czibor János É. 30 kr, Lami Ferencz 20 kr, Pap István 20 kr, Madarász Istvánné 20 kr, Kun Mihály 10 kr, Szekeres Pál 10 kr, Táncoz István 6 kr, Szabó András 10 kr, Kottyan Jánosné 5 kr, Madarász István 10 kr, Kun István 10 kr, Nagy Erzsébet 20 kr, Veres Ferencz K. 10 kr, Urbán József 20 kr, Bóza János 10 kr, Bóza István 10 kr, Czut István 10 kr, Bóza Mihály 8 kr, Bábindaly Ferencz 15 kr, Bese Andr. 30 kr, Ladányi Mihály 10 kr, Ladányi András 10 kr, Kelemen Gergely 10 kr, Kelemen Erzsébet 10 kr, Tóth Márton 10 kr, Táncoz János 10 kr, Táncoz Pál 10 kr, Táncoz Ferencz 10 kr, Szűcs Mihály 8 kr, öz. Baranyai Istvánné 10 kr, Czibor Andr. ifj. 10 kr, Czibor János 10 kr, Veres János 10 kr, Töröttó Gergely 13 kr, Czibor András 16 kr, Szabó Péter 10 kr, Pap András 10 kr, Tóth M. István 10 kr, Tóth Jánosné 10 kr, Csicsó Ferencz 4 kr, Booska Ferencz 4 kr, Czibor János 10 kr, Bálint Gergelyné 10 kr, Veres Ferencz 20 kr, öz. Bujtár Jánosné 16 kr, Czut István 20 kr, Sztits Sára 10 kr, Ipóth András 10 kr, Ipóth István 10 kr, Nyiró Zsuzsanna 10 kr, Tóth Gergely 10 kr, Fábrik Illés 20 kr, Szenci Ferencz 10 kr, Szekeres András 18 kr, Bajkai Ferencz 10 kr, Bujáki Mihály jegyző egy darab ezüst ujforintost, Kerecsényi Rebeka 20 kr, Baranyai István 10 kr.

Színházi napló.

Péntek, aug. 17. „Kunok.“ Eredeti opera 4 felv. Zenéjét szerző Császár György. Császár 6 Felsége születésnapja előestéje levén, a színház teljes kivilágittatása mellett a néphymnus énekeltetett el.

Szombat, aug. 18. „Othello, a velencei szerezsen.“ Opera 5 felv. Zenéje Rossinótól. A szereplőkön némi haladást lehetett észrevenni az első előadás óta. Ha gyakrabban előadják e darabot, úgy hisszük, még jobban is fog menni.

Meg is várjuk színészeinktől, hogy ne állapodjanak meg ott, a hol első alkalommal voltak; s ne csak az énekben, de a játékban is tanúsítsanak előmenetelt, annál inkább, mert az opera szövegéből, kivált a hogy nálunk többnyire előadják, az ének és zene miatt nem sokat lehet megérteni. E hiány tehát minél jellemzőbb játékkal pótolandó, hogy így az előadást minden nehézség nélkül, szöveg hiányában is megérthessük.

Vasárnap, aug. 19. Prielle Kornélia hatodik föllépteül: „A szigetvári vértanúk.“ Eredeti szomorujáték 4 felv. Irta Jókai Mór. A vendégművésznő

Máriát személyesítette; a többi szerepek szokott módon voltak felosztva, s szokott jelességgel eljátszva. A közkedvességű darab nagy közönség előtt folyt le, zajos tapsok s éljenzések közt.

Hétfőn, aug. 20-án sz. István király ünnepe miatt a színház zárva volt.

Kedd, aug. 21. „A székely leány.“ Eredeti vig opera 4 felv. Zenéje Huber Károlytól. Nagy közönség. Lelkes előadás, lelkes fogadtatás.

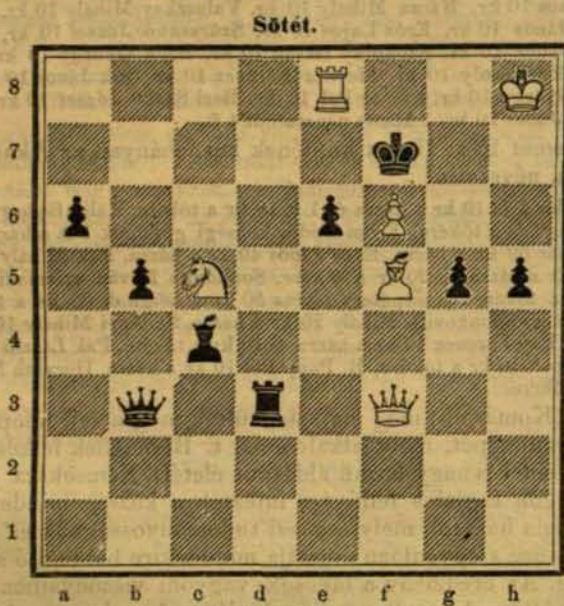
Szerda, aug. 22. Prielle Kornélia hetedik föllépteül: „Tündér-ujjak.“

Színmű 5 felv. Irták Scribe és Legouvé, fordította Feleki Miklós.

Csütörtök, aug. 23. „Tell Vilmos.“ Opera 3 felv. Rossinótól.

SAKKJÁTÉK.

35-ik sz. feladvány. — Weisz A. J. tanár (Budán).

Világos indul s 3-ik lépésre matot mond.

A 29. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

Világos.		Sötét.	
1) F e 1 - c 3 †	.....	K e 5 - d 5 A) B)	
2) V g 2 - h 1	.....	K d 5 - c 6 :	
3) V h 1 - b 1	.....	K c 6 - d 5	
4) V b 1 - b 7 †			

Világos.	A)	Sötét.	Világos.	B)	Sötét.
1)		K e 5 - f 5 :	1)		K e 6 - f 4
2) H e 4 - d 6 †		K f 5 - e 6	2) V g 2 - f 2 †		K f 4 - g 4
3) V g 2 - e 4 †		K e 6 - d 6 :	3) F c 3 - d 2		tetszés szerint,
4) F c 3 - b 4 †			4) H e 4 - f 6 †		

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Nándson: Oláh Miklós. — Pesten: Cselkó György. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sándor. — Rima-Szombatán: Baksay István. — Debreczenben: Sperger F. — Kis-Kürtösön: Cs. K. — E rendkívül nehéz feladvány megfejtését igen sokan, de siker nélkül kísértették meg.

A 30. számú feladvány megfejtése.

(Anderssentől.)

Világos.	Sötét.	Világos.	A)	Sötét.
1) B g 3 - f 3	K c 4 - d 5	2)		K d 5 - e 6
2) F a 4 - b 5	K d 5 - e 4 : A)	3) F b 5 - c 4 †		
3) F b 5 - c 6 †				

Helyesen fejtették meg. Veszprémben: Fülöp József. — Lessen: Báró Meszéna István. — Nándson: Oláh Miklós. — Pesten: Cselkó György. — Sz.-K.-Szabadján: Fürst Sándor. — Rima-Szombatán: Baksay István. — Debreczenben: Sperger F. — Kis-Kürtösön: Cs. K. — T.-Sz.-Miklósán: Frankl A. — Csongrádon: Keller Lajos. — Parabutyban: Rothfeld József. — Dárdán: Thavenet Lajos.

Rövid értesítések. Hérekháza: K. S. Kinek oly jeles tanítója volt mint önknek, atól előre is sok jót várunk és remélünk. — S.-Patak: Sz. M. Szivesen kegyelmet adunk önknek. Némi javítással jöhetne. — Gy.-Féjérvár: H. L. A mat eszme szépségét nem vonjuk kétségbe. Az örökös † adáson talán lehetne segíteni. A 28. sz. f. beküldött megfejtése hibátlan. — Szolnok: R. I. Örülünk a viszonttalálkozásnak. Hogy a 31. sz. f. megfejtető, jövő számunkból tapasztalni fogja.

Szerkesztői mondanivaló.

5255. Vésse. Szalay S. elkész urnak és

5256. Gyöngy. Oszvath J. tanár urnak. A 22 fnyi adakozások külön-külön kezük-böz érkeztek. Ismételve kinyilatkoztattuk lapjainkban, hogy a Széchenyi-szoborra begyűlt adakozások közlését, felsőbb rendelték értelmében, abba kellett hagynunk. Biztos kilátásunk van azonban, hogy a szükséges engedély az illető helyen nemsokára ki fog nyeregni, s akkor a még ki nem hirdett adakozások közzétételével egy perczig sem fogunk késmi. Szolgáljon ez utólag az illető beküldők s adakozók megnyugtásául. Az Akademia házána ügye, mint mai számunkban olvasható. Szerencsésen és véglegesen eldült s ma-holnap e másik tárgyra fordulhat az Akademia figyelme. — A gyöngyi ünnepélyt illetőleg, lapjaink még folyvást hoznak egyes elkészett, vagy az akkori tárgyhalmaz miatt kisorult tudósításokat Széchenyi-gyászünnepelekről.

5257. Leonstein. Gy. Köszönjük a részvételjes kérdéseket a távolból. A magyar lapok előfizetési statistikája távol van ugyan még attól, hogy a népesség arányához mért igényeknek némileg megfeleljen, s midőn ön a bécsi lapok 20-26,000 előfizetőiről beszél (különben ritka madár lehet az ott is!), akkor nekünk el kell ugyan nemelnünk itt Pesten: de azért az olvasóközönség száma nálunk folytonos csendes szaporodásban van. Lapunk, dacára a közbejött százele lehangoló akadálynak, hét év óta folyvást megtartá eredeti álláspontját, a mi a közönség soliditása mellett tanuskodik, mely ok nélkül nem fordul el többé egy felmerülő, csalogató új firma kedvéért, régi barátjától. Így van ez több más lapársainkkal is. Minket illetőleg az ön birtokában levő példányszám tévszámításra vitte ont. Erre nézve tudni kell, hogy kiadóhivatalunknak legalább 18-féle külön könyve van, melyekben mind az 1. számmal kezdődik az előfizetők jegyzéke. E könyvek a megrende-lés különfelesége szerint vannak szerkesztve. P. o. külön könyve van azoknak, kik a V. U. és P. U. lapokat egész évre, továbbá kik fél, negyed évre rendelik meg; azután jö-nek azok, kik csupán a V. U.-t, vagy kik csupán a P. U.-t, vagy végre a V. U.-t és M. S.-t, ismét külön-külön egész-, fél-, vagy negyedévi megrendelés szerint járatták. Ezeknek tehát mind külön beosztásuk és számuk van. Ön száma megkétszerezve, adja példá-nyaink jelenlegi összes számát. A téli-szak mindíg 1000-1500 példánnyal erősebb. Bocsnát ezen, nemis körünkbe tartozó száraz adatokért; kívánjuk, hogy önknek a ma-gyar olvasó-közönség iránti hazafiai aggodalmait némileg eloszlassák.

5258. Gomba. Nem lehet azt egy buzgó egyházi kuratornak oly nagyon rossz né-ven venni, ha az iskola szentségét, bár kissé pedans szigorúsággal, megőrizni ohajtja. A kérdés inkább az, vajjon más tekintetben is gyakorlatba vétetik-e ezen lelkiismeretesség?

5259. Debreczen 19/8. A Petőfit illető ajánlatra. — Hol lakik azon báró? — (E levélből sem a levelirő nevé, sem a borítékon a posta helyét nem valánk képesek elolvasni.) Bővebb tudósítást kérünk.

5260. Vig körben. Nem használhatjuk.

5261. K.-Csalomja. Vettük s végig olvastuk a hős költeményt; azt is hisszük, hogy a helyszínen s az illetőknél nagy tetszéssel fogadtatnék. De az utóbbiak kevesen vannak, s a helyi érdekek ezuttal is, fájdalom, visszavonulni kénytelen az általános érdekek előtt; a névszerinti megnevezések épen nem járnak.

Nyílt tér. *)

(Hála-nyilvánítás.) Szent és mulhatlan kötelessége mindennek, ki a becsületesség pályájáról le nem tért, a háladatosság; kivált oly férfiak irányában, kik a szenvedő emberiség nyomorult sorsa enyhítésében keresnek valódi éldeletet. — Egy ily jeles férfit vagyok én szerencsés, e köz-kedvességű lapok t. cz. olvasóinak bemutatni, t. Bernátfalvi Bernát József urban, ki vidékünkön számos szegénysorsu beteget több rendbeli szenvedéseiből, hathatós rendelvényei s gyógyszerai által alaposan kiemelt, külön-nösen szembajokban a leggyökeresebb s legszerencsésebb segélyt nyujt, úgy hogy én, ki 78 éves állapotomban szememvilágától csaknem egészen meg-fosztattam, számos fürdőt s orvosi rendelvényt használtam, s midőn már minden meményről lemondtam, szememvilága visszanyerhetése felől, utolsó szükségemben s végső reményemmel Bernát József urhoz fordultam, ki is szemeimet megvizsgálván, s minden körülményekre alaposan kikérdezővén, oda nyilatkozott, miszerint teljes reménye van látásom visszanyerhetése felől, ha rendelvényeit pontosan használom; — azonnal rendelt is gyógyszert számomra, melynek 7 napi használása után látásomat a legnagyobb örömemre egész mértékben szerencsésen visszanyertem. Így, miután ez a ritka ember-barát, nemcsak hogy senkitől semmit el nem fogad szives fáradozásáért, sőt a szegényebb sorsu betegeket saját erszényéből látja el minden szükségletek-vel, nehogy a hálatalanság bélyegét hordozzam, de szenvedő embertársaim iránt tartozó legszentebb kötelességemet is teljesítem, legbensőbb hálámat nyilvánítom Bernát József ur iránt, kinek is Isten után egyedül köszönhetem szemeim világát, s egyszersmind más szenvedő embertársaimat ezen igen derék s tapasztalt férfura figyelmeztetem. — Kelt Gálszécében, 1860. aug. 14-én. — Szirmay Mihály.

*) E rovatban közölt cikkekért csupán a sajtóhatóság irányában vállal felelőséget a Szerk.

HETI NAPTÁR.

Hó- és hetinap	Katholik. és Protest. naptár	Gör.-orosz naptár	Nap-		Izraelit. naptár	Hold-		
			kelet	nyug.		kelet	nyug.	
Augusztus — September			Aug. (ó)		Elul R.			
26 Vasár.	G 13 Sámuel	G 12 Sam	14 B 12 Mich	5 11	6 53	8	4 32	* *
27 Hétfő	Kalaz. József	Gebhard	15 N. B. Assz.	5 13	6 50	9	5 6	0 46
28 Kedd	Ágoston	Ágoston	16 Diomedes	5 15	6 48	10	5 33	1 54
29 Szerda	János feje v.	K. János	17 Miron v.	5 16	6 46	11 Rahei	5 53	3 4
30 Csütört	Límái Róza	Róza	18 Florus	5 17	6 44	12	6 11	4 10
31 Péntek	Rajmund hv.	Isabella	19 Endre ést.	5 19	6 42	13	6 28	5 17
1 Szomb.	Egyed apátj	Ágoston	20 Istvánk.	5 20	6 40	14 Sab.	6 47	6 22

Holdnegyed: ☾ Holdtölte másodizben 31-én reggel 10 óra 13 perczkor.

TARTALOM.

Balogh Péter (arczkép) — A száraz fa. Csádvolszky Lajos. — Egy család drámája (vége). Jókai Mór. — Régészeti levelek Ipolyi Arnoldhoz. I. Römer Floris. — Karlovicz (képpel). — Bács és régi vára (képpel). Allaga István. — A biztosítás, orvosi szempontból. Dr. Sikor J. — Tarház: Szent István ünnepe Buda-Pesten, 1860. — Irodalom és művészet. Egyveleg. — Egyház és iskola. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Mi újság? Levelezés. A magyar Akademia palotája. Színházi napló. Sakkjáték. Szerkesztői mondanivaló. Nyílt tér. Heti naptár.

Felelős szerkesztő: Pákh Albert (lak. uri-utca 12. sz.)